BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator: Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA 1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 142 SIBIU 1 ianuarie Nr. 1—2 1995

LA MULŢI ANI - 1995!

La prăznuirea Sfântului Vasile cel Mare

Sfânta noastră Biserică a rânduit prăznuirea la 1 ianuarie a întreitei sărbători: începutul unui an nou (Anul bisericesc începe la 1 septembrie), ducerea Pruncului la 8 zile în Biserică şi tăierea Lui împrejur, precum şi sărbătorirea Sf. Vasile cel Mare, unul din luceferii Ortodoxiei.

Viaţa omenească se desfăşoară în timp. Însăşi zidirea făpturii şi a lumii a fost adusă la lumina fiinţării ei în timp. Bătăile inimii numără clipele trecătoarei noastre vieţi pământeşti iar soarele cu răsăritul şi apusul său ţine socoteală zilelor noastre. De aceea timpul, care măsoară trecerea noastră prin această lume, este un dar al Ziditorului, pus la îndemâna fiecăruia dintre noi spre a spori întru împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, spre desăvârşirea fiinţei noastre în asemănare cu Cel ce ne-a creat şi spre slujirea semenilor noştri în duhul dragostei.

Pentru aceea orice început de an nou capătă pentru noi însemnătatea unui hotar în viaţa fiecăruia, a unui bilanţ al propriilor noastre osteneli cu dorinţa de noi împliniri.

La 8 zile după naştere Pruncul Sfânt a fost dus în templu unde i s-a pus numele Iisus, iar după aceea numele de Hristos, adică Unsul Domnului (Luca II, 21, 26; IX, 20), după împlinirea rânduielilor legii, adică d pă tăierea împrejur care preînchipuie Botezul creştin. Numele Iisus însemnează Mântuitor, arătându-se prin aceasta marele scop al întrupării Fiului lui Dumnezeu: mântuirea lumii din osânda păcatului şi a morţii.

Tot în această zi Sf. noastră Biserică înalţă imne şi rugăciuni întru cinstirea şi pomenirea Sf. Vasile, ma-

re dascăl al lumii şi ierarh, care a dat strălucire cu 16 veacuri în urmă, scaunului arhiepiscopal al Cezareei Capadochiei, a cărui pildă de vieţuire s-a impus lumii creştine de totdeauna. Sf. Efrem Sirul vorbind despre Sf. Vasile spunea că l-a văzut într-o vedenie asemenea unui stâlp de foc ce se înălţa de la pământ spre bolţile cerului. Cât de luminoasă se reflectă imaginea unui sfânt în sufletul altui sfânt.

Sf. Vasile cel Mare s-a născut dintr-o familie creştină din Cezareea Capadochiei, la anul 330. Bunicul său după mamă a primit cununa muceniciei ca martir, iar bunica sa, Sf. Macrina cea Bătrână, a fost ucenica Sf. Grigorie Taumaturgul. În această familie — care a dat Bisericii 3 episcopi, pe Vasile şi pe fraţii săi: Grigorie, episcop al Nyssei, şi Petru, episcop al Sevastei, iar Cerului a dăruit 6 sfinţi: Macrina cea Bătrână, Emilia, mama Sf. Vasile, model de mamă creştină, Vasile, Petru şi Macrina, sora sa cea mare — Sf. Vasile a primit o educaţie pilduitoare, împodobită de virtuţi alese.

După cunoaşterea adevărurilor de credinţă în Biserică şi în familie, Sf. Vasile urmează cele mai înalte şcoli ale timpului: în Cezareea, unde întâlneşte pe Sf. Grigorie de Nazians, apoi în Constantinopol, unde audiază pe celebrul retor Libaniu, cu care va rămâne în legătură sufletească toată viaţa. De aici trece la şcolile anteniene, unde studiază retorica, filozofia, matematicile şi medicina. Aceşti ani de studii vor înrâuri adânc viaţa Sf. Vasile.

Uniţi într-o prietenie pentru toată viaţa Sf. Vasile şi Sf. Grigorie de Nazianz vor culege ca harnicile albine, nectarul culturii lor şi în acest mediu ei îşi vor spori virtuţile creştine. De aceea Sf. Grigorie de Nazianz va mărturisi mai târziu: „...

(Continuare în pag. a 2-a)

† *EMILIAN*
Episcop al Caransebeşului

AXIOLOGIA ORTODOXIEI

O ştiinţă a valorilor Ortodoxiei a lipsit teologilor şi credincioşilor, înseraţi de divinitate. Încercări timide de a preciza cel puţin „o teorie a valorilor religioase" nu s-a bucurat de interes, nici nu s-a extins şi amplificat (Prof. Petru Rezuş, *Teoria valorilor religioase*, 1944). În schimb, n-au lipsit exploratorii superficiali din afara „cetăţii eterne" sau „amatorii impenitenţi" ai fenomenului religios, vădit incompetenţi, lipsindu-le experienţa trăirii adevărate, eşuând în formalism aprioric. Unii pretinşi filozofi români, marcaţi de Nae Ionescu, alcătuitorul unei *Metafizici* sui-generis, au luat atitudini negative contestatoare şi dărâmătoare de idoli. Aşa s-au manifestat, iniţial, confuz, *Emil Cioran*, teoreticianul „culmilor disperării", iar apoi, aforistic şi nociv, cu „convorbirile, admiraţiile şi descompunerile sale", iar, la polul opus, benefic, *C. Noica*, decretat de discipoli „mare metafizician şi teoretician ontologic", care va oscila, după *Mathesis*, între o „apropiere spirituală de religie" şi „o renegare valorică a sa". Problematic şi contradictoriu, Noica şi-a făcut discipoli, dar nu şi apostoli (Vezi: *Jurnalul de la Păltiniş*), cu toată informaţia, mai mult de suprafaţă teologală, năzuind să facă o „şcoală filozofică", numită şi „rezervaţie metafizică", înlocuind cultul lui A. Schopenhauer, W. Goethe şi mai apoi al traducerilor lui Platon, atrăgându-şi aprecieri superlative şi din partea lui Petre Ţuţea, încântat de: *Rostirea filozofică românească*, de „sufletul" şi de „*Sentimentul românesc al fiinţei*", lucrări fără prea mare consistenţă.

Aceşti filozofi minori mergeau, conştient, pe urmele lui Lucian Blaga, admirabil creator al „spaţiului mioritic ortodox, apoi, după susţinerea unui „eon dogmatic", autor al cărţii *Religie şi Spirit*", în care pledează pentru personificarea mitului mesianic în Domnul Iisus Hristos, negându-i istoricitatea şi divinitatea. Valorile Ortodoxiei, în asemenea condiţii existenţiale, au rămas liminare şi ignorate şi la filozofii mai tineri, care jonglează cu ideile „păltinişene", preocupaţi de maeştrii genului, ca: Andrei Pleşu, Gabriel Liiceanu şi alţii. Dan Zamfirescu are o formaţie solidă teologică, de expresie mai mult teologico-istorică, nu filozofică (*Ortodoxie şi romano-catolicism*, 1992). Problema axiologică rămâne, aşadar, deschisă şi introducerea în cuprinsul ei este justificată.

Providenţial, Ortodoxia s-a păstrat în puritatea ei genuină, nefiind contaminată, doctrinar, de elementul uman constitutiv. Divinul autentic, revelat, este valoarea sa maximă şi primă. El n-a suferit intrusiunile raţiunii unui singur om, declarat infailibil, nici excesele raţionale pluraliste (multitudiniste). Raţiunea cea dominantă a Ortodoxiei este cea a Divinităţii treimice, fără a fi înlocuită cu raţiunea creată umană. În consecinţă, Ortodoxia este şi expresia pură a trăirii religioase în istorie, pe care o cuprinde, în totalitatea ei, Sfânta Tradiţie, care formează cu Sfânta Scriptură cele două izvoare ale Sfintei Revelaţii, în ele fiind cuprinse doctrina şi morala Ortodoxiei. Din Sfânta Tradiţie fac parte deci şi „cultul şi canoanele", alte valori de seamă ale religiei creştine.

Numai în al doilea rând, urmează şi valorile umane religioase: însuşirea subiectivă a mântuirii, virtuţile teologice (credinţa, speranţa şi dragostea), respectarea postului, împlinirea rugăciunilor şi a faptelor bune. Dar în acest proces valoric soteriologic, credinciosul are nevoie de harul divin şi lucrarea misteriologică a Sfintelor Taine, tot atâtea capitole de adâncit şi de meditaţie axiologică. În mare, acesta ar fi cuprinsul axiologiei ortodoxe, asupra căreia trebuie să se îndrepte atenţia teologilor şi a credincioşilor, pentru un spor de cunoaştere valorică a religiei creştine.

Pr. Prof. univ. Dr. Petru Rezuş

BOTEZUL DOMNULUI - EPIFANIA

Sărbătoarea Botezului Domnului se mai numeşte, cu un termen grecesc, şi Epifanie, adică „Arătarea Domnului".

Pe bună dreptate i s-a dat acest nume, pentru că acum Domnul se arată pentru prima dată în public, gata de a îndeplini misiunea pentru care a fost trimis de către Tatăl.

Văzându-L Ioan, cel care boteza, în Iordan, pe toţi cei ce veneau din Ierusalim şi din toată Iudeea, L-a vestit şi el şi L-a arătat lumii ca fiind „Mielul lui Dumnezeu, ce ridică păcatele lumii" (In. 1, 29).

Dar, la Botezează, nu numai Fiul cel Unul născut s-a arătat, ci şi celelalte două Persoane treimice şi-au desvăluit în chip deslușit existenţa. „Deschiderea cerului" de care ne vorbeşte Sfânta Evanghelie (Mt. 3, 17) tocmai lucrul acesta ni-l sugerează, anume că taina cea mai presus de minte şi de cuvânt a Treimii devine acum cunoscută, bineînţeles atât cât este cu putinţă creaturii să o cunoască.

De la acest eveniment al Botezului începând, închinarea şi lauda aduse lui Dumnezeu vor fi de fapt adduse Tatălui, Fiului şi Sfântului Duh, Treimii celei de o fiinţă şi nedespărţite.

Iată deci că, într-adevăr, minunată arătare a lui Dumnezeu s-a petrecut la Iordan, când Domnul a primit Botezul!

Cât despre acest botez pe care îl practica Ioan se ştie că nu era identic cu Botezul pe care îl va institui Domnul după Învierea Sa din morţi. Chiar Sfântul Ioan va recunoaşte că între cele două Botezuri există o diferenţă fundamentală, spunând: „Eu unul vă botez cu apă, spre pocăinţă, dar Cel ce vine după mine... vă va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc" (Mt. 3, 11).

Ca trimis al Tatălui, să pregătească şi să anunţe venirea Fiului în lume, Ioan îi îndemna pe oameni să se facă vrednici de această minunată arătare. Predica lui era pe cât de scurtă, pe atât de fermă şi de deslușită: „Pocăiţi-vă, că s-a apropiat împărăţia cerurilor" (Mt. 3, 2).

Botezul lui Ioan era unul pregătitor. Abia Botezul pe care-l va institui Hristos Domnul va fi Botez mântuitor. Ioan boteza în numele său şi din propria sa iniţiativă. Botezul creştin, Taina Sfântului Botez urma să fie administrată din poruncă, cu trimitere către toată lumea şi să fie făcut în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh. „În numele", vrea să însemne „cu puterea Tatălui, a Fiului şi a Sfântului Duh", deci cu putere dumnezeiască şi cu efecte pe măsură.

Ultimul testament pe care l-a lăsat Mântuitorul Apostolilor Săi, înainte de Înălţarea Sa la cer, tocmai acesta a fost: să meargă în toată lumea şi să împărtăşească acest Botez tuturor popoarelor, învăţându-le să păzească toate câte a poruncit El, adică toată Evanghelia (Mt. 28, 19).

Apostolii au primit ca pe un lăsământ dumnezeiesc această poruncă a Domnului şi începând de la Ierusalim au plecat în toată lumea, botezând neamurile şi făcând să crească şi să se întărească Biserica, al cărui Cap este Mântuitorul Hristos. Părăsind ei această lume, au încredinţat urmaşilor lor, episcopilor şi preoţilor, datoria de a săvârşi lucrul Domnului şi astfel veac după veac numărul creştinilor a sporit, credinţa s-a lăţit şi împărăţia lui Dumnezeu a câştigat teren.

Desigur că lucrul acesta n-a fost bineplăcut diavolului, care voia să instaureze pe pământ propria sa împărăţie. El de altfel a intervenit chiar de la început, pentru a împiedica împlinirea voii lui Dumnezeu. Când S-a născut Iisus, diavolul a inspirat lui Irod gânduri criminale, îmboldindu-l să-şi întindă mâna şi să ia viaţa Celui care a fost trimis să pună temelia împărăţiei lui Dumnezeu. Mai apoi, după ce Domnul S-a botezat şi s-a retras în pustie, diavolul caută să-L abată de la calea pe care tocmai pornea, ispitindu-L între altele cu chipul împărăţiei lumeşti, a bogăţiei şi strălucirii deşarte şi trecătoare.

După veacuri şi veacuri de istorie creştină, diavolul a pornit asaltul asupra creştinilor de astă dată. În chip cu totul perfid şi-a făcut planul de a lovi tocmai în temelia Bisericii. Scopul urmărit de el era să închidă uşa împărăţiei pe care Domnul a deschis-o prin instituirea Botezului. De aceea, i-a ispitit pe unii spunându-le că Botezul pe care l-a practicat dintru începuturi Biserica, nu este mântuitor. Adevăratul botez este în afara Bisericii, împărtăşit la o altă vârstă decât a copilăriei.

Din nefericire ispita diavolului a avut efecte. Unii creştini s-au lăsat rebotezaţi şi astfel au început sfâşierile şi rupturile în Biserică.

Pentru progresul împărăţiei lui Dumnezeu lucrul acesta a fost păgubitor. Mulţi dintre cei care ar fi putut să intre în ea au fost împiedicaţi. Creştinătatea a oferit lumii din afara Bisericii un spectacol care numai încrederea nu putea să o favorizeze.

Aşa se face că astăzi, realitatea creştină este departe de idealul scripturistic redat prin cuvintele: *„Un Domn, o credinţă, un Botez"*. Credinţele sunt mai multe şi din păcate şi Botezurile.

Tot în chip perfid se caută a se acredita ideea că diversitatea era inevitabilă, oamenii fiind diferiţi unii de alţii. Diversitatea este într-adevăr justificată şi firească, dar nu şi sfâşierea unităţii, distrugerea ei pe considerente cu totul străine de planul lui Dumnezeu de mântuire a lumii.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Dumitru Abrudan

Definiţia şi misiunea patriarhului dintr-o Carte de legi bizantină*

Patriarhul este icoana însufleţită a lui Hristos ale cărui fapte şi cuvinte sunt pline de adevăr.

Dintre misiunile încredinţate lui de Dumnezeu, prima misiune a patriarhului este aceea de a-şi trăi viaţa în evlavie şi demnitate; apoi, de a-i aduce pe toţi ereticii la ortodoxie, la ascultare faţă de adevăr, pentru păstrarea unităţii Bisericii. Păgânilor trăitori după legi şi rânduieli străine de Biserică, să le adreseze chemarea intrării în creştinism, iar necredincioşilor — care prin fapte strălucitoare, distinse şi impresionante stârnesc admiraţie — să li se facă împlinitorul credinţei.

Ţelul patriarhului este mântuirea sufletelor încredinţate lui şi dobândirea vieţii în Hristos cel răstignit în lume.

Activitatea învăţătorească a patriarhului este una din principalele misiuni pe care trebuie să o îndrepte spre toţi oamenii, fie oameni simpli, fie demnitari, fără nici o deosebire. Cu credincioşii Bisericii patriarhul să fie blând, iar cu cei nestatornici să fie aspru. Despre adevăr, despre păstrarea dreptăţii şi a evlaviei, să vorbească deschis, chiar în faţa împăratului, fără a se teme.

Asemănător trupului omenesc, ţara este formată din mai multe părţi şi din diferiţi cetăţeni, iar cei mai însemnaţi şi mai necesari dintre toţi sunt împăratul şi patriarhul. De aceea o premisă a păcii şi fericirii sufleteşti şi trupeşti este buna înţelegere, acordul simfonic dintre stat şi Biserică.

Trad. de Pr. Asist. Irimie Marga

* Traducere din *Cartea de legi a împăraţilor Vasile, Constantin şi Leon* (sec. 9—10), titlul II, cap. 1, în „Patrologia Graeca", tom. 119, col. 909;

IISUS CRISTOS în româneşte

În *Ortografie pentru toţi*, Ed. Academiei Române, Mioara Avram afirmă că „Numele proprii *Isac, Isus* se scriu cu un singur *i* iniţial (nu Iisus)". În realitate, numele *Isac, Isaia, Israel, Isar* se scriu cu un singur *i*, dar *Isus* se scrie cu doi *i*, fiindcă *i* iniţial are valoare fonetică dublă. În *Noul Testament* din 1648, ca şi în *Biblia* de la 1688, numele este scris *Iisus*, atât *Iisus Hristos*, cât şi *Iisus Navi* şi *Iisus, fiul lui Sirah* (*Înţelepciunea lui Iisus, fiul lui Sirah*). În cărţile de ritual bisericeşti şi în publicaţiile bisericeşti numele are grafia *Iisus*, şi nu se poate accepta o dublă grafie. Se impune o singură grafie: *Iisus*, care are justificare etimologică. *Iisus*, numele propriu al Fiului lui Dumnezeu, este redarea greacă a ebraicului *Iehosus* (Luca 2, 21), care înseamnă „Dumnezeu este mântuirea" sau „Mântuitorul" (Isaia 61, 11; Matei 1, 20—21). În limba greacă, cuvântul *Iisus* derivă de la viitorul verbului „iaome, ieno" (= a vindeca), viitor care, în dialectul ionic, are forma iisome şi explică grafia Iisus, cu dublul *i* (ii). În latină, numele a fost transcris *Jesus*, fiindcă al doilea *i* este *eta*, redat în pronunţia erasmică cu *e* în latină, transcris apoi şi în limbile neo-latine din Apus: Jésus, Jesús. În slavă, grecescul Iisus a fost transcris Isus, grafie folosită şi în vechile traduceri româneşti din slava bisericească cu un singur *i*: *Isus*, de unde afirmaţia că *Isus* ne-a venit din slavă, ca şi *Hristos*[1], şi am fi cunoscut numele Fiului lui Dumnezeu de la slavi.

Creştinismul la români s-a predicat în limba latină, începând din sec. II, cu *Iésus*, în daco-romană, care a dat, cu trecerea lui *e* accentuat în *i*, ca în *bene — bine; plenus — plin, sus*. De fapt, *e* şi *i* „aceste timbre vocalice fuseseră confundate în latina vorbită .

În *România liberă* din 26 aprilie, 1990, p. 1, în rubrica „Semnal", un cititor pune întrebarea: „Cum e corect să se scrie şi să se rostească: Hristos, Christos, Cristos... Care este grafia corectă? Aşteptăm răspunsuri şi argumente". De fapt întrebarea sa nu este singulară, şi ea impune precizarea cerută.

Numele propriu *Iisus* este însoţit în Sfânta Scriptură de un titlu care se referă la misiunea divină şi la slujirea Sa: *Hristos*, cuvânt de origine grecească: Hristos, care este echivalentul cuvântului ebraic *Messiah* (= Unsul lui Dumnezeu). Grecescul *h* (hi) este transcris în latină *ch*, iar în limba română *ch* latin este redat şi rostit *c*, după cum avem din latinul *charta* (=scrisoare, din gr. *hartis* = foaie de papirus), românescul *carte*. Astfel se explică grafia cuvântului din limba greacă, întâlnit în *Noul Testament* de 529 de ori, grafia Hristos, folosită şi în *Noul Testament* din 1648 şi în *Biblia* din 1688, în limba română, precum şi în cărţile de cult bisericeşti şi în publicaţiile bisericeşti-teologice. În latină, grecescul *Hristos* a fost transcris *Christus*, în limba română fiind rostit *Cristos*. În limba slavă a fost transcris *Hristosû*, formă folosită şi în vechile traduceri româneşti din slava bisericească. În limba română s-a impus în grafie forma greco-slavă: *Hristos*. Scrierea în limba română este însă fonetică şi cere să se folosească corect *Cristos*, aşa cum rostim.

De la latinul *Christus* avem *christianus* din *hristianos* care „s-a răspândit mai ales începând din veacul al II-lea, când mai stăruia încă pronunţarea c, nu *h*, şi a fost moştenit în limba română *creştin*".[2] După evoluţia fonetică normală, christianus ar fi trebuit să devină *creşin*, aşa cum avem *păşune* din *pastionem* sau *uşă* din *ustium*. Forma cu — *t* — „se explică printr-o apropiere conştientă de numele latin *Christus*".[3]

Păstrăm în limba română, începând din secolul al II-lea adică de la începutul epocii daco-romane, cele mai vechi cuvinte creştine: *Ie(i)sus Cristos*, împreună cu urarea: *Cristos a înviat!*, prima evanghelie creştină — *Christus invivit (invivere)* ca şi numele nostru de *creştin, creştini*, care dovedesc vechimea creştinismului românesc, începând din secolul al II-lea, adus odată cu trupele romane cuceritoare în Dacia.

Se cere să scriem, după cum rostim, de la început, româneşte: *Iisus Cristos*.

Pr. I. Ionescu

1 Al. Rosetti, *Istoria limbii române*, Bucureşti, 1986, p. 286—290.

2 H. Mihăescu, *Influenţa greacă asupra limbii române până în secolul al XV-lea*, Bucureşti, 1966, p. 57.

3 I. Fischer, *Latina dunăreană*, Bucureşti, 1985, p. 151.

Răspundere şi responsabilitate în asistenţa socială*

În condiţiile de astăzi, când societatea îşi pregăteşte profesionişti care să-i asigure autentica asistenţă socială se ridică o problemă foarte importantă. Este vorba despre formarea personalităţii profesionale a asistentului social. În cadrul acesteia un loc aparte îl ocupă sentimentul răspunderii şi al responsabilităţii, noţiuni ce deseori sunt confundabile nu numai în vorbirea curentă ci chiar în graiul specialiştilor. „În mod curent se folosesc, cel puţin în limba română, cu aceeaşi semnificaţie, sau cu semnificaţii foarte apropiate, dar niciodată îndeajuns de precise, doi termeni: răspundere şi responsabilitate... fiecare dintre ei acumulează sensuri diferite".[1]

Nici astăzi nu sunt stabilite limite foarte precise între cei doi termeni care constituie noţiuni fundamentale în pregătirea şi activitatea asistentului social.

Opinăm că, în ultimă instanţă, funcţia cea mai importantă a asistentului social nu este aceea de a rezolva problemele sociale ale persoanelor aflate în nevoi, ci de a-i ajuta pe oameni în situaţii sociale dificile să-şi găsească sprijin în ei înşişi, a-i ajuta ca ei înşişi să-şi rezolve propriile probleme. Aceasta în sensul optimismului pedagogic (de a găsi ce este bun în fiecare personalitate umană, de a te sprijini pe aspectele pozitive pentru a lupta pentru înlăturarea celor negative) în care asistentul social trebuie să treacă de la răspundere la responsabilitate în propria-i activitate.

După părerea noastră aceasta înseamnă că asistentul social nu se poate opri în activitatea sa la a-şi îndeplini obligaţiile ci trebuie să-şi asume o serie de atribuţii permise, dar neobligatorii. Aceasta o face la libera lui alegere şi la propria lui iniţiativă, în funcţie de competenţa lui profesională, psihopedagogică, morală şi socio-relaţională.

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. univ. dr. Vasile Marcu
Universitatea din Oradea

* Puncte de vedere în legătură cu menirea viitorilor asistenţi sociali, care se pregătesc, în prezent, în facultăţile de Teologie din ţară.

1 M. Florea — „Responsabilitatea acţiunii sociale" ESE, 1976.

Toaca

La Agapia Veche, unde odinioară s-au pristăvit şi sfinţi,
un călugăr, dintre Cuvioşii Părinţi
a făcut dintr-un capac rotund de brand — o toacă
şi-a pus împrejur o inscripţie prooroacă;
„Ieri am răspândit numai groază şi moarte pe câmpul de luptă;
Azi chem lumea la rugă şi la viaţă — cât mai multă!"

Pr. Lăudatu Vasilescu

51567

MARTORUL DOMNULUI

În cărţile sacre ale religiilor premergătoare creştinismului ni se relatează adeseori despre pogorârea zeilor între oameni, despre vieţuirea acestora printre ei, însă prezenţa lor era însoţită fie de fenomene supranaturale, fie întruchipată în apariţii spectaculare, menite tocmai să-i impresioneze şi să-i copleşească.

Religia creştină se diferenţiază de toate acestea, tocmai prin felul în care este receptată prezenţa Divinităţii, nu în acte suprafireşti, ci prin apariţii de mare discreţie, sau prin mijlocirea unor oameni deosebiţi, aleşi anume de Dumnezeu, pentru a-L face cunoscut în faţa lumii. Prin Noe, Avraam, Moise, Ilie şi prin toţi profeţii Vechiului Testament, Dumnezeu a menţinut mereu vie legătura cu lumea, prin poporul evreu.

Sf. Ioan Botezătorul va încheia şirul de oameni aleşi de Dumnezeu, prin care El şi-a făcut cunoscută voia Sa cu lumea şi cu oamenii: „În pustie gătiţi calea Domnului, drepte faceţi în loc neumblat cărările Dumnezeului nostru" (Is. 40, 3), dar nu spectacular şi zgomotos, ci cu adâncă smerenie şi discreţie, aşa cum s-au săvârşit dealtfel toate evenimentele mari din istoria spiritualităţii umane.

Sf. Evanghelii vorbesc cu parcimonie despre viaţa şi activitatea Sf. Ioan, însă chiar şi puţinele date câte le aflăm presărate în cele patru Evanghelii ne sunt suficiente pentru a ne face o părere destul de cuprinzătoare despre existenţa sa deosebită, el fiind numit pe drept cuvânt Martorul şi Înaintemergătorul Domnului.

Sf. Ioan se naşte din părinţi înaintaţi în vârstă, situaţie destul de frecventă la poporul evreu, Zaharia — preot la templul din Ierusalim, şi Elisabeta. Deosebit şi cu totul aparte este însă felul în care se va naşte pruncul Ioan, căci naşterea sa este un amestec de fapte pământeşti obişnuite cu multe elemente supranaturale: vestea naşterii de sus transmisă prin înger, muţenia tatălui ca pedeapsă pentru că a refuzat să creadă cele anunţate, felul în care pruncul a fost numit, prin toate acestea Dumnezeu nu urmărea decât să îndrepte atenţia generală asupra persoanei Sf. Ioan, pentru că într-o zi acesta va deveni cu adevărat o mărturie despre venirea lui Mesia între oameni: „Ce va fi oare acest copil? Căci într-adevăr mâna Domnului era cu el" (Lc. 1, 66).

Ascultând de glasul tainic care venea din adâncul fiinţei sale, Sf. Ioan se retrage în pustie aspră şi sălbatică încă din tinereţe, consumându-se într-o existenţă deosebit de severă, caracterizată printr-o simplitate şi o spiritualitate aparte. Hrana „lăcuste şi miere sălbatică" (Mat. 3, 4), mai mult simbolică decât reală, atâta câtă îi putea oferi sără ăcioasa pustie iudaică, precum şi postul aspru şi sever, dus la extrem, îi conferă o înfăţişare aproape îngerească şi o autoritate de adevărat om al lui Dumnezeu.

Toate cele patru Evanghelii sunt unanime în prezentarea Sf. Ioan drept martorul marii întâlniri dintre Fiul lui Dumnezeu cu lumea. Numai în capitolul 1 al Evangheliei după Ioan, de exemplu, întâlnim de şapte ori verbul a mărturisi (sau unul dintre derivatele sale) atunci când se vorbeşte sau se face referire la persoana sa, accentuându-i-se calitatea de garant şi martor al lui Iisus în faţa lumii. Sf. Ioan a fost ultimul martor-profet, din şirul de profeţi evrei ai Domnului, la fel de mare ca oricare dintre aceştia, sau poate cel mai mare dintre ei, fapt confirmat de toţi contemporanii săi, precum şi de însuşi Mântuitorul Hristos.

Dacă vechii profeţi şi-au consumat existenţa întru aşteptarea clipei solemne şi unice în care divinitatea se va aşeza în istorie, intuind-o şi abia întrezărind-o în depărtarea veacurilor, Sf. Ioan Botezătorul îi revine marea cinste să anunţe lumii sosirea acestui moment în toată concreteţea lui: „Iată Mielul lui Dumnezeu" (In. 1, 29). Trebuia ca martorul şi vestitorul marii taine să aibă o viaţă şi o reputaţie cu totul ieşite din comun, căci numai astfel ar fi putut convinge şi înfrânge necredinţa şi indiferenţa. Sensibilizat la maxim, receptiv la şoapta blândă a Duhului Sfânt, veghetor singuratic în noaptea adâncă a lumii de dinaintea întâlnirii cu „Lumina", el este mereu pregătit pentru marea întâlnire.

Zăvorât în bezna şi răcoarea ucigătoare a temniţei din

Maherus, presimţindu-şi parcă sfârşitul tragic, umbra îndoielii şi a zădărniciei lucrului făcut — care ne ţintuiesc în limitele şi îngustimea noastră omenească, dar ne şi impulsionează în suişul nostru către Divinitate — se aşterne peste sufletul său tot mai grea, mărginându-i nu numai fiinţa plăpândă, dar şi siguranţa că şi-a împlinit destinul căruia i-a fost hărăzit şi pentru care s-a jertfit. „Om asemenea cu noi în slăbiciuni" (Iac. 5, 17), chinuit de eventualitatea neîmplinirii profeţiilor sale, trimite pe unul dintre ucenicii săi la Iisus să-L întrebe: „Tu eşti cel ce trebuie să vină, sau să aşteptăm pe altul?" (Mat. 11, 3), iar Iisus îi trimite un răspuns pe măsura înţelegerii unui adevărat profet: „Mergeţi şi spuneţi lui Ioan cele ce aţi văzut şi aţi auzit: orbii văd, şchiopii umblă, leproşii se curăţesc, surzii aud, morţii înviază, şi săracilor li se binevesteşte" (Lc. 7, 22). De acum înainte, suferinţa şi moartea năprasnică nu mai înseamnă nimic. Marea făgăduinţă a lui Dumnezeu, iată, s-a împlinit în Iisus! Dumnezeu este aici, printre oameni, le vindecă bolile, le alină durerile, le şterge lacrimile. Misiunea lui se încheie aici. „Această bucurie a mea s-a împlinit" (In. 3, 29).

Aşa a ştiut Sf. Ioan Botezătorul să privească rânduiala legii dumnezeieşti, definind cu modestie şi cu discreţie sufletească relaţia dintre sine ca martor al Domnului, şi Cel despre care a mărturisit: „Acela (Iisus) trebuie să crească, iar eu să mă micşorez" (In. 3, 30). Momentul solemn când Iisus îşi dezvăluie firea sa dumnezeiască a sosit. De acum lumina lui Mesia va spori tot mai mult pe cerul lumii, culminând cu strălucirea de pe Tabor, aşa cum soarele urcă spre crugul amiezii, iar el, Ioan, martorul lui Iisus în faţa lumii, vestitorul astrului dumnezeiesc, se va ascunde în bucuria copleşitoare a luminii divine. L-a cunoscut şi L-a făcut cunoscut pe Dumnezeu oamenilor: „Cel ce crede în Fiul are viaţă veşnică" (In. 3, 36), şi prin mărturia lui şi-a încheiat tragic marea lui misiune de martor şi înaintemergător al Domnului.

Pr. N. Stoia

Sfântul Serafim de Sarov

(2 ianuarie)

Trei sunt cele mai sfinte şi mai cuvioase figuri ale Ortodoxiei ruseşti: Sf. Teodosie din Kiev, Sf. Serghie de Radonej şi Sf. Serafim de Sarov, trei stele luminoase de-a pururi pe cerul Bisericii Ortodoxe.

Sf. Serafim de Sarov, cel mai recent dintre aceştia, a trăit, a lucrat şi a strălucit între anii 1759—1833. S-a născut la 19 iulie 1759 în oraşul Kursk şi şi-a petrecut copilăria acolo până la vârsta de 18 ani.

Din tinereţe s-a dedicat întru totul lui Dumnezeu şi după un examen sever al conştiinţei şi-a îndreptat paşii spre mânăstirea Sarov.

A primit îngerescul chip al monahismului şi numele de Serafim în locul celui de Prohor cum se numea din botez. Un an mai târziu a fost hirotonit ierodiacon şi după 6 ani, la vârsta de 34 de ani, a primit dumnezeiescul dar al preoţiei.

Când slujea — ne spun contemporanii săi — era răpit de multe ori la cer şi s-a învrednicit să vadă chiar arătări ale sfinţilor îngeri.

Însetând să se apropie mai mult de Dumnezeu a dorit să se retragă pentru o vreme în pustie. Primind binecuvântarea starețului a plecat în pustie şi vreme de cinci ani a trăit în linişte şi asceză practicând rugăciunea neîntreruptă.

Acolo în adâncimea pădurilor s-a străduit să urce zi de zi scara virtuţilor care conduc către cer. Aici a făcut mereu rugăciuni neîntrerupte. Împreună cu rugăciunea a citit neîntrerupt Sf. Scriptură.

„Trebuie să hrănim, zicea el, sufletul cu cuvântul lui Dumnezeu, pentru că acesta este pâinea vieţii. Trebuie hrănite cu acesta şi sufletele celor ce-l iubesc pe Dumnezeu".

Avea o evlavie fără margini faţă de Sf. Fecioară Maria. În faţa icoanei ei, a găsit negrăite bucurii duhovniceşti. Spunea mereu „Sf. Fecioară Maria este bucuria, cea mai mare bucurie dintre toate bucuriile".

Prin rugăciune şi studiu, prin post şi nevoinţă Sf. Serafim s-a făcut locaş al Sf. Duh, plin de har şi înţelepciune şi de putere duhovnicească.

A devenit chip al sfinţeniei şi bărbat luminat, astfel că lumea însetată alerga din toate părţile către el. La început a fugit de lumea care-l căuta, dar mai târziu prin anul 1815, în urma unei arătări a Maicii Domnului, a deschis tuturor uşa chiliei sale şi îi primea pe toţi. Acum a început lucrarea duhovnicească a „starețului", a povăţuitorului şi îndrumătorului duhovnicesc.

Lucrarea lui ca stareţ a avut rezultate deosebite. Mii de oameni veneau către el zilnic. Nenumărate suflete veneau la el să-şi găsească liniştea, pacea şi bucuria. Cei ce nu puteau să ajungă până la el îi trimiteau scrisori. Cei ce-l căutau erau oameni de diferite stări sociale.

Se ruga pentru toţi, îi binecuvânta cu semnul Sf. Cruci, îi mângâia pe frunte cu untdelemn sfinţit din candela Maicii Domnului şi le insufla tuturor tărie duhovnicească. Oricine se apropia de starețul Serafim simţea că se apropie de o flacără dumnezeiască care ardea în el şi îi învăluia sufletul.

Tuturor le dădea pace, bucurie şi binecuvântări dumnezeieşti.

Spunea adesea referitor la pace: „Dobândeşte pacea sufletească şi atunci mii de suflete împrejurul tău îşi vor găsi izbăvirea."

Şi iarăşi spunea: „Scopul virtuţii duhovniceşti este dobândirea Sf. Duh".

Vorbea mult despre Învierea lui Hristos. Îi saluta pe toţi cei ce-l vizitau cu cuvintele: „Bucuria mea: Hristos a înviat", şi de fiecare dată când se împărtăşea cânta canonul Învierii: „Ziua Învierii să ne luminăm popoare..."

Cu ochii lui vedea până în adâncimea inimilor. Avea şi darul proorociei şi spunea astfel cele viitoare.

Răspundea de multe ori scrisorilor fără ca să le mai deschidă pentru că le cunoştea conţinutul.

Era şi făcător de minuni, vindecând bolnavi şi izgonind duhurile necurate. Faţa lui uneori strălucea ca soarele şi împrăştia peste tot o lumină cerească.

În pădure, când se nevoia retras, avea prieteni apropiaţi păsările şi animalele sălbatice mai ales urşi uriaşi care veneau zilnic la dânsul.

Viaţa cu adevărat paradisiacă!

Moartea lui a fost într-adevăr cuvioasă. A fost găsit trecut la cele veşnice la 2 ianuarie 1883, în chilia sa stând în genunchi cu ochii aţintiţi spre icoana Maicii Domnului, după ce cu o zi înainte s-a împărtăşit cu Prea Curatele Taine şi şi-a cerut iertare de la părinţii şi fraţii mânăstirii.

A fost trecut în rândul sfinţilor de Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruseşti în anul 1903.

Este prăznuit la 2 ianuarie şi la 12 iulie în fiecare an.

Sfinţenia vieţii lui l-a făcut cunoscut în toată lumea creştină.

Fie ca prin rugăciunile lui să ne întărim şi noi în drumul vieţii noastre şi pilda vieţii lui să ne însufleţească spre dobândirea cereştilor bunătăţi în Hristos Domnul nostru.

„Foní ton patéron" vol. III
ATENA 1993

Trad. de arhid. Visarion Bălţat

La prăznuirea Sfântului Vasile cel Mare

(Urmare din pag. 1)

eram... un suflet în două trupuri şi nu cunoşteam decât două drumuri: Biserica şi Şcoala".

După ce s-a adăpat din toate izvoarele scrise şi culturile de atunci, cu toate protestele şi rugămintile prietenului său Grigorie, Sf. Vasile revine în Cezareea unde s-a îndeletnicit cu predarea retoricii, iar în urma stăruinţelor sorei sale Macrina se dedică cu totul slujirii lui Dumnezeu.

La scurtă vreme episcopul Eusebie îl hirotoneşte preot şi zelul Sf. Vasile îl impune încă de pe acum în lumea bisericească. În acelaş timp se ocupă de asistenţa socială şi luptă împotriva arianismului, o erezie care tăgăduia Dumnezeirea Fiului.

Sf. Vasile cel Mare a făcut călătorii de studii în Egipt, Palestina, Siria şi Mesopotamia, prilej cu care a cunoscut îndeaproape viaţa monahală, viaţa trăită în sfinţenie, în oazele pustiei. Aceasta l-a determinat să se retragă pe malul râului Iris, în Pont, la Annesi, unde va fonda o mânăstire şi unde va elabora celebrele „Reguli monahale" a căror valabilitate e recunoscută şi azi şi tot acolo, împreună cu Sf. Grigorie de Nazians va alcătui florilegiul din opera lui Origen, cunoscut sub numele de „Filocalia".

Nu după mult timp, episcopul Eusebiu moare şi este ales, nu fără împotrivire din partea altor episcopi, Sf. Vasile ca arhiepiscop al Cezareei Capadochiei. Încă de la început noul ierarh a fost confruntat cu greutăţi pe care cu înţelepciunea, răbdarea, bunătatea şi mai presus de toate prin credinţa în Dumnezeu şi dragostea faţă de semeni le-a biruit.

Sf. Vasile cel Mare a întemeiat un aşezământ de caritate creştină care i-a înscris pentru totdeauna numele în istoria vieţii sociale, aşezământ în care a alinat suferinţele dezmoşteniţilor lumii de atunci. În această instituţie de caritate a clădit azile pentru cei în neputinţă, ospătării pentru călători şi pentru cei lipsiţi, case pentru îndreptarea tinerilor lipsiţi de educaţie, spitale şi leprozerii, ateliere şi în toate acestea se simţea duhul dragostei creştine că toate fiinţau sub îndrumarea Bisericii. Ierarhul Capadochiei a trăit în trupul său şubred şi bolnăvicios o continuă moarte şi înviere prin credinţa în Hristos. Acest mare monah, ierarh şi sfânt a făcut din învăţătura Bisericii un crez pentru sine şi pentru aproapele, purtând slăbiciunea sa trupească până la sfârşitul vieţii.

Viaţa Sf. Vasile cel Mare şi-a petrecut-o în rugăciuni şi posturi. Curăţenia sa sufletească l-a apropiat de Dumnezeu iar credinţa sa statornică şi vie a învins neputinţele trupeşti, încât pare de necrezut ca un om cu alcătuirea aşa de firavă să fi putut înfăptui lucruri atât de mari într-un timp atât de scurt, dacă n-ar fi coborât peste el lumina Harului divin. El a rămas şi va rămâne de-a pururi un model de sfinţenie, iar opera sa, în care a pus toată zestrea înţelepciunii timpului şi văpaia unei credinţe mari, a rămas o piatră preţioasă în tezaurul Bisericii, aureolând cel mai strălucit veac al patristicii creştine.

Sf. Vasile cel Mare a scris mult, iar lucrările sale, din care amintim pe cele mai importante: Despre Duhul Sfânt (cel mai cuprinzător tratat de pnevmatologie cunoscut până acum), Scrieri ascetice şi morale, Reguli monahale mici şi mari, Reguli morale, Filocalia, Omilii la Hexameron, Omilii la Psalmi, Comentar la Isaia, alte Omilii morale, dogmatice, pedagogice şi panigirice, Sf. Liturghie care-i poartă numele şi alte lucrări, toate opere de profundă gândire creştină teologică.

În perioada atât de scurtă a vieţii sale, întrucât a trăit numai 49 de ani, Sf. Vasile şi-a îmbogăţit permanent sufletul cu cele mai alese virtuţi, în pofida tuturor greutăţilor şi necazurilor avute din partea împăratului arian Valens.

Trăirea Sf. Vasile, viaţa sa cea sfântă şi scrierile sale, dârzenia împotriva arianismului, opera de caritate cunoscută sub numele de „Vasiliada" în care el a trudit până în ultima clipă a vieţii ca preot, arhiereu şi medic, îngrijind singur bolnavii, ca şi curăţia unei vieţi petrecută în rugăciuni, în postiri şi privegheri nesfârşite, l-au aşezat în calendarul Bisericii creştine, la început de An Nou pentru ca arhiereii, preoţii şi credincioşii să-l aibă ca pildă de viaţă împodobită cu virtuţi.

Sf. Vasile cel Mare a fost, aşa cum ne spune o scriere veche a Bisericii: „Tată al orfanilor şi ocrotitor al văduvelor; bogăţie pentru săraci şi toiag de bătrâneţe; învăţătură pentru tineri şi călugărilor dreptar al faptelor bune", fiind împodobit de Dumnezeu cu „blândeţea lui Moise, râvna lui Ilie, mărturisirea lui Petru şi teologia lui Ioan". Iată pentru ce Sf. Vasile cel Mare şi opera lui rămân peste veacuri. Iată pentru ce şi noi astăzi, în ziua pomenirii lui, îi cerem ajutorul să mijlocească la Dumnezeul îndurărilor pentru iertarea greşelilor noastre şi mântuirea sufletelor, pentru pacea şi bună-învoirea între oameni.

O îndatorire canonică valabilă

Înainte de anul 1944, toţi preoţii îşi îndeplineau îndatorirea canonică de a purta permanent costumul preoţesc, bucurându-se de cinstirea cuvenită. După acest an, datorită terorii comuniste, unii dintre ei au înlocuit acest costum tradiţional, cu cel civil, întrucât se aflau în situaţia de a fi insultaţi şi batjocoriţi în public. Astăzi, deşi aceste timpuri de tristă amintire au trecut, mai există încă preoţi care continuă să poarte acelaşi costum civil, fapt ce nemulţumeşte pe credincioşi. Aceştia văd în adoptarea ţinutei civile o laicizare a exteriorului preotului şi transformarea sa într-un anonim indiferent, faţă de cei ce-l întâlnesc. Fără haina canonică, preotul nu poate fi recunoscut ca o persoană purtătoare de har, cu misiune dumnezeiască, de a curăţi pe oameni de păcate. Fiind îmbrăcat civil, el îşi camuflează preoţia şi puterea harică de înrâurire spre bine a celor ce-l văd în public, devenind un deghizat.

Pentru edificare, îl citez pe vrednicul scriitor, preot, distins profesor universitar, teolog şi publicist — GALA GALACTION, care ne-a lăsat în această privinţă, povăţuirile de mai jos: „Dacă voiţi să înţelegeţi de ce purtaţi o haină care vă deosebeşte de lume şi dacă voiţi să vă vindecaţi de nostalgia vestmintelor civile, învăţaţi mai întâi ai cui duh sunteţi" (Luca 9, 55) şi meditaţi în genunchi, cuvintele eterne: De-aţi fi din lume, lumea va iubi ce este al ei, dar pentru că nu sunteţi din lume, pentru aceea vă urăşte (Ioan 15, 19)".

Pentru a opri purtarea costumului civil de către preoţi, eruditul teolog afirmă vehement în presa vremii: „Constatăm zilnic că un val imens de laicizare se ridică în jurul ostrovului ecleziastic. Este un flux poate de nebiruit, dar nu şi vrednic de aprobare. Înfăţişarea omului Bisericii nu trebuie să fie echivocă. Dacă au ieşit — nu ştiu de unde — legi care tind să camufleze pe preot şi să-l piardă printre civili, trebuie să susţinem cu toată tăria, că aceste legi sunt tendenţioase. Concepţia cea străveche şi cea sănătoasă este că preotul nu trebuie să se confunde cu cei ce nu sunt preoţi" (Revista B.O.R. nr. 3—4/1974, pag. 208 şi 214). Această povăţuire vibrantă lăsată ca testament al Ortodoxiei, tuturor preoţilor de către academicianul Gala Galaction, cu fermă convingere şi cu patos, răscoleşte şi convinge chiar şi pe cel cu inima împietrită, readucându-l la adevăr.

Pentru a elucida şi aspectul de drept al acestei îndatoriri preoţeşti, voi prezenta în continuare Sfintele Canoane şi Regulamentul bisericesc ce stabilesc concret obligativitatea purtării uniformei clericale: Astfel, găsim reguli de îmbrăcăminte încă din anul 343 la Sinodul de la Gangra, iar Sinodul VI ecumenic, prin Canonul 27, hotărăşte: „Nimeni din cei ce se numără în cler, să nu se îmbrace în haină nepotrivită, nici când petrece în cetate, nici în cale mergând, ci să întrebuinţeze îmbrăcămintea ce este destinată pentru cei ce se numără în cler" (N. Milaş — Canoanele Bisericii Ortodoxe — vol. 1, pag. 391, an 1931). De asemeni şi Canonul 16, Sinod VII ecumenic, pag. 520—522, repetă aceeaşi dispoziţie, precizând în comentariu ca această îndatorire să fie în vigoare „în vecii vecilor". Precizez că aceeaşi îndatorire o găsim prevăzută şi în „Canoanele Bisericii Ortodoxe" —

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Ic. St. Dumănescu Boris
Preşedintele Consistoriului Eparhial al Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi

BOTEZUL DOMNULUI

(Urmare din pag. 1)

Referindu-ne la aceste situaţii nu vorbim de lucruri care aparţin trecutului sau care au fost numai pasagere în viaţa Bisericii. Ne confruntăm, din păcate, în fiecare zi cu ele. Pe stradă, în călătorie, în spitale, în universităţi, la locul de muncă sunteem asaltaţi de inşi care în chip făţiş sau la ureche ne strecoară îndoiala că Botezul primit nu are valoare, şi că pentru mântuire trebuie primit un alt botez şi aderat la o altă credinţă. Aşa se despart şi se răzleţesc familii şi comunităţi de oameni.

Cunosc cazul unei femei vârstnice adusă de fiica ei, din mediul rural, la oraş. Încă pe când erau împreună în satul lor, amândouă frecventau cu regularitate sfânta biserică. Aveau un motiv în plus s-o facă: le muriseră de timpuriu soţul şi părinţele. Cercetarea bisericii le inspira curaj şi le alina durerea.

Regăsindu-se, după ani de despărţire, în casa fiicei, cele două şi-au reluat bunul obicei de a pleca împreună la biserică. Se reîntorceau acasă cu bucurie şi mângâiere în suflet.

Totul a fost bine până când de la o vreme, bătrâna căuta prilej să nu mai plece împreună cu fiica ei la biserică. Găsea diferite motive, fie pentru a pleca mai devreme, fie mai târziu. Mare i-a fost mirarea fiicei, când a constatat că mama ei, deşi pregătită să vină la biserică, n-a mai ajuns acolo... S-a lămurit în curând care este cauza. Mama ei fusese atrasă spre o altă credinţă. I s-a spus că este bătrână şi că nu e bine să rămână nebotezată. Adevăratul botez urma să-l primească abia acum şi de la noua comunitate.

Stăruinţele fiicei au fost zadarnice. Mama şi-a părăsit credinţa şi deşi venise la oraş, să-şi trăiască ultimii ani alături de fiica ei şi să fie ajutată de ea, s-au văzut dintr-o dată despărţite. Continuau să meargă la biserică, dar fiecare la biserica ei.

Desigur că părăsirea credinţei n-a fost un lucru uşor nici pentru bătrână. Se gândea la bărbatul ei cu care s-a cununat şi care acum se odihnea la umbra crucii din satul natal. Inevitabil se întreba: oare el să fi murit păgân? Ce s-a întâmplat cu el, murind fără să fi primit botezul pe care tocmai îl primise ea? Se gândea apoi la fiica ei şi la nepoţii ei pe care îi iubea. Oare lor să le fie închisă uşa mântuirii. Se mai gândea apoi, că viaţa ei aici pe pământ se va sfârşi şi că îşi punea în gând să fie înmormântată lângă bărbatul ei. Ce va zice preotul din sat, care a spovedit-o şi a împărtăşit-o de atâtea ori, şi ce vor zice consătenii ei când vor afla că şi-a pierdut credinţa, că şi-a părăsit tradiţia de viaţă creştinească, moştenită de la bunii şi străbunii ei.

Toate aceste frământări au rodit gânduri bune în mintea bătrânei. Într-o zi i-a împărtăşit fiicei dorinţa de a se reîntoarce la credinţa ei, la sfintele Taine ale Bisericii de care dorea să se împărtăşească. Şi astfel, împăcată cu Dumnezeu şi cu oamenii şi-a început călătoria în veşnicie.

Îngustimea înţelegerii sectarilor consta tocmai în greşita înţelegere a Botezului. Ei fac din Botez unica şansă a mântuirii. Este de ajuns să te botezi şi te mântuieşti. Ori lucrurile nu stau aşa.

Fără Botez nu poate exista nădejde de mântuire. Această Sfântă Taină este poarta de intrare în Biserică, este fundamentul vieţii creştine. Dar pe acest fundament trebuie construit edificiul unei trăiri duhovniceşti, al credinţei şi lucrării în dragoste. Celelalte Sfinte Taine ajută la construirea acestui edificiu. Sectarii se limitează numai la Botez, ca şi cum ar fi de ajuns fundamentul unei case, ca să poţi crede că şi ai deja o casă.

Este bine de ştiut că poporul român este creştin dintru începuturile existenţei sale. Este un popor botezat, cu o tradiţie de viaţă creştină. Are şi sfinţi şi martiri creştini. Nu este cu dreptate să fie tulburat în credinţa lui şi ofensat în demnitatea lui, spunându-i-se că nu este botezat şi că nu poate avea astfel nădejde de mântuire. Căsnt şi scăderi şi multe păcate, este adevărat. Dar există pentru toate remedii. Reconvertirea poporului român nu înseamnă trecerea lui la o altă credinţă, cum a afirmat recent, la o întrunire religioasă de la Oradea conducătorul cultului baptist, ci apropierea lui cu şi mai multă dragoste de tradiţiile creştine moştenite din vremea apostolilor, şi vieţuirea în acord cu aceste tradiţii.

Răspundere şi responsabilitate în asistenţa socială

(Urmare din pag. 1)

Suntem de părere că trebuie să avem tendinţa să trecem de la răspundere la responsabilitate în asistenţa socială. Răspunderea înseamnă a-ţi face doar obligaţiile, a îndeplini toate acţiunile care sunt considerate obligatorii (pentru care se primeşte retribuţia) şi a te feri să încalci acest pachet de acţiuni, să te fereşti să faci acţiuni interzise.

Responsabilitatea înseamnă a depăşi această realizare strict normativă a activităţii. Normele nu precizează ce este permis neobligatoriu, adică ce ţine de iniţiativa, creativitatea şi liberul consimţământ al fiecăruia. Pentru acţiunile posibile, permise, dar care nu sunt normate şi nu sunt obligatorii şi nici interzise, asistentul social nu este numai răspunzător, el devine responsabil. Spunem că el, în această situaţie, nu-şi realizează doar obligaţiile profesionale ci-şi face datoria. Asistentul social răspunde în faţa acţiunilor care-i sunt impuse realizându-şi obligaţiile, dar el are posibilitate şi este necesar să-şi facă datoria, să şi asume responsabilitatea. Responsabilitatea include şi răspunderea şi face inutile normele juridice ori politice. Un asistent social competent, care-şi asumă responsabilitatea în activitatea sa nu mai are nevoie de norme, de orare, de indicaţii.

El va lucra pentru a-şi face datoria. În acest sens se referea şi J. L. Faure — citat de R. Poenaru — susţinând valorile profesionale autentice, care trebuie „să ne ajute să ne ridicăm la înălţimea acestei profesiuni şi arte minunate. Să fim demni de ea, pentru ca astfel să fim demni de destinul nostru; şi deoarece nici nu se poate altfel, trebuie să depindem numai de conştiinţa noastră, să ascultăm vocea ei suverană, şi anume că ţinem în mâinile noastre responsabilitatea unui destin uman... Să coborâm în noi înşine şi să urmăm fără regrete şi fără slăbiciuni această voce interioară, această voce, în acelaşi timp puternică şi tăcută, care urcă din străfundurile noastre şi comandă datoria noastră."

Am adăuga la cele de mai sus că de fapt, prin conştiinţa noastră ne grăieşte şi ne interpelează însuşi Dumnezeu. Suveranitatea conştiinţei noastre este suveranitatea dumnezeiască. Lui Dumnezeu trebuie să-I dăm, în ultimă instanţă, seamă pentru destinul semenului nostru.

ICOANA LUI IISUS HRISTOS ÎN ŞCOALĂ

Predarea religiei în şcoală se face metodic, după principii moral-creştine şi pe baza unui material intuitiv, în cazul nostru sfintele icoane.

În procesul de învăţământ religios icoana lui Iisus Hristos trebuie să ocupe loc de frunte. Mă refer la icoana Lui cu copiii în braţe şi alături de El, care este cea mai indicată să fie folosită în şcoală.

Dacă până la Revoluţie, în sălile de clasă ale învăţământului românesc a stat în primul plan portretul unui conducător ateu, care a lipsit copiii şi tineretul de educaţie moral-religioasă şi hrană spirituală, acum a sosit timpul şi se impune cu stringenţă ca orice portret omenesc să fie înlocuit cu icoana lui Iisus Hristos. Este dorinţa firească şi legitimă a întregului popor român, născut şi crescut creştin şi ortodox.

Este ştiut şi dovedit că de-a lungul istoriei, în învăţământul românesc, iniţiat şi dezvoltat sub patronajul Bisericii, până în 1948 când s-a laicizat, icoana lui Iisus Hristos a fost prezentă în sălile de clasă ale învăţământului primar şi liceal. În fiecare zi, la începutul cursurilor şi la sfârşitul lor, în faţa icoanei Sale, copiii rosteau rugăciunile de intrare şi ieşire din clasă, adeverindu-se cuvintele: „Totdeauna lucrul tău să-l începi cu Dumnezeu".

Rezultă, aşadar, că icoana lui Iisus Hristos trebuie să fie reintrodusă în şcoală, El fiind cel mai mare învăţător al lumii, care, prin creşterea şi educaţia Lui, a enunţat principiile de bază a oricărei pedagogii creştine.

Educaţia moral-religioasă a copiilor începe în familie şi, în chip firesc, ea trebuie continuată în şcoală, metodic şi sistematic, pe principii moral-religioase de maximă eficienţă pedagogică. În acest proces educativ icoana lui Iisus Hristos are un rol benefic. Locul ei este nu numai în Biserică, ci oriunde se desfăşoară activitatea omenească (II Regi 6, 11; 7, 6), nu mai puţin în şcoală.

Prezenţa ei în această instituţie de instrucţie şi educaţie este de un real folos: pe de o parte prin ea se revarsă asupra copiilor puterea harului sfânt, care le luminează mintea, le ajută să sporească în dragostea de carte şi învăţătură, iar pe de altă parte Iisus primeşte şi împlineşte curatele lor rugăciuni, trimiţându-le din bogăţia cerească darurile Sale cele bogate de care ei au nevoie.

Pe lângă acest folos divin, privind la icoana Domnului, gândurile copiilor se mută spre cele cereşti (Coloseni 3, 1—3); devin mai stăruitori în rugăciune şi încrezători în ajutorul lui Dumnezeu; sunt ajutaţi să se desprindă de cotidian şi să evadeze sufleteşte spre zările albastre ale cerului, spre bunătăţile cereşti; sunt răscoliţi sufleteşte şi determinaţi la imitarea lui Hristos în toate manifestările lor (Romani 8, 29).

Icoana lui Iisus Hristos, descrisă mai sus, este de preferat din motive îndreptăţite. Ca nimeni altul Iisus a iubit copiii — tineretul, în general — şi i-a copleşit cu fapte de ajutorare divină. A înviat din morţi pe fiul văduvei din Nain (Luca 7, 15) şi pe fiica lui Iair (Marcu 9, 23). Copiii îL iubeau din suflet, veneau la El cu toată dragostea şi-L urmau cu iubire, iar El „îşi punea mâinile peste ei" (Matei 19, 15). Evanghelistul Ioan ne spune că un băiat prevăzător, urmând cu mulţimea pe Iisus în pustie, a luat cu dânsul cinci pâini şi doi peşti, pe care Mântuitorul le-a înmulţit pentru săturarea poporului, minune la care au fost şi mulţi copii (Matei 14, 21). La Intrarea în Ierusalim Iisus a fost întâmpinat şi de copii care strigau: „Osana, Fiul lui David" (Matei 21, 15), împlinindu-se spusele Psalmistului: „Din gura copiilor şi a celor ce sug ai săvârşit laudă" (Psalm 8, 2). Peste veacuri va răsuna glasul Domnului „Lăsaţi copiii să vină la Mine şi nu-i opriţi" (Marcu 10, 14).

Iisus Hristos a fost marele învăţător al lumii, supranumit „Pedagogul copiilor, care poartă grijă de ei ca un păstor de oile sale" (Clement Alexandrinul).

Acest pedagog cheamă copiii la Sine. Toţi au obligaţia să-l caute, să-l afle şi să se închine icoanei Lui.

Pentru copii Iisus rămâne „calea" pe care ei nu rătăcesc niciodată, „adevărul" care nu-i înşală şi „viaţa" în care ei să nădăjduiască.

Prot. Ieremia B. Ghita

TAŢIAN ASIRIANUL

Biografia sa o alcătuim din informaţiile ce le avem parte din operele sale, parte de la Sf. Irineu, Clement Alexandrinul, Eusebiu de Cezareea şi Sf. Epifanie al Ciprului. Din ele rezultă că Taţian s-a născut în Asiria pe la anul 120. Deşi născut între barbari, el primeşte o aleasă educaţie greacă, studiind istoria, retorica şi filozofia. Ceea ce trebuie să remarcăm la el este însemnata lui cultură literară şi filozofică.

Va deveni sofist, va merge din oraş în oraş, ţinând discursuri şi lecţii de morală. Cu acest prilej el are posibilitatea să studieze diferite filozofii şi să se iniţieze în misterele mai multor religii. Nici unul nu-l satisface. Cultul imoral şi absurd al păgânilor, ambiţia şi pofta de câştig ale filozofilor şi ereticilor îi născură chiar dezgust. Se întâmplase cu el ceea ce s-a întâmplat şi cu Sf. Iustin Martirul şi Filozoful mai înainte. Chiar Taţian ne mărturiseşte că: „Pe când meditam, că tând binele, am ajuns să dau peste nişte scrieri de proveniencă barbară (din afară de literatura greco-romană) mai vechi decât învăţăturile grecilor, de inspiraţie prea evident divină pentru a putea fi comparate cu erorile acestora şi am ajuns să cred în ele din cauza simplităţii stilului lor, a naturaleţii povestirilor lor, a înţelegerii clare ce o dau despre crearea lumii, a prezicerii viitorului, a preceptelor excelente şi a supunerii tuturor lucrurilor unui singur monarh". (Cuvânt către greci, cap. 29). Scrierile „de inspiraţie prea evident divină" nu erau altceva decât Sfânta Scriptură constatând că numai în ea se află adevărul după care sufletul său însetase. Convertirea lui se face la Roma. Tot aici el studiază la şcoala Sf. Iustin, devenind astfel un elev al lui. Lui Iustin i-a păstrat o bună amintire, numindu-l „prea admirabil". În şcoala lui Iustin, el va primi şi adânci învăţătura creştină. După moartea dascălului său, va deschide şi el o şcoală. Aici va avea ca elevi, printre alţii, pe Rodon, venit din Asia Mică. Tot la Roma este şi el urmărit de către filozoful Crescens. Dar Taţian nu rămâne fidel învăţăturilor primite de la maestrul său şi în al doisprezecelea an al domniei lui Marc Aureliu (pe la 172—173) — după mărturia lui Eusebiu de Cezareea — cade în erezia encratiţilor (o sinteză a tuturor ereziilor). Se va înapoia în Orient, unde în Mesopotamia va înfiinţa o sectă gnostică, care propunea principii severe, interzicea vinul, carnea şi căsătoria şi înlocuia vinul din Sf. Euharistie cu apa (urmaşii lui primiră numele de taţianini, encratiţi sau idroparastaţi). Sf. Irineu ne mai spune că Taţian tăgăduia mântuirea lui Adam. El a murit în ţara în care se născuse. Timpul însă, când s-a petrecut acest fapt nu-l cunoaştem.

Taţian a fost un scriitor cu destul de multe opere, după mărturia unor istorici. A scris o lucrare, intitulată: „Despre animale sau despre fiinţele vii"; se pare o alta „Despre natura demonilor", apoi în lucrarea sa „Cuvânt către greci", aminteşte că avea intenţia să scrie „Împotriva acelora care au tratat despre lucrurile lui Dumnezeu". Rodhon, elevul lui, menţionează o lucrare în care el caută să lumineze şi să explice textele mai greu de înţeles din Sf. Scriptură; Clement Alexandrinul vorbeşte despre o carte a lui Taţian intitulată: „Despre mântuire după Mântuitorul". Dintre toate acestea până la noi nu au ajuns decât două. Acestea sunt: Cuvânt către greci şi Diatesaron.

Cartea Cuvânt către greci este scrisă după moartea Sf. Iustin Martirul şi Filozoful, probabil în Antioh a (cea din Asia Mică) şi înainte de căderea lui în erezie.

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhid. Prof. Constantin Voicu

Un admirator şi prieten al Părintelui STĂNILOAE — Preotul ortodox francez OLIVIÉR CLÉMENT

Personalitatea de excepţie a părintelui Dumitru Stăniloae a atras de timpuriu mulţi ucenici, prieteni şi admiratori ai vieţii şi operei sale, nu numai din ţară ci şi de peste hotare. Unul dintre aceştia — el însuşi un distins teolog ortodox şi rector al Institutului teologic Sfântul Sergiu din Paris, *Olivier Clément* — se numără printre cei ce s-au apropiat mai mult de dânsul, făcând cunoscută în toată lumea opera teologică şi viaţa pilduitoare a Părintelui Stăniloae. În *Prefaţa* cărţii *Rugăciunea lui Iisus şi experienţa Sfântului Duh*, tradusă în franceză de Olivier Clément (Paris, Ed. Desclée de Brouwer, 1981), traducătorul declară că *„Părintele Stăniloae este fără îndoială cel mai mare teolog ortodox"*, şi că „pe măsură ce opera lui va fi tradusă în limbile occidentale, ea se va afirma ca una dintre creaţiile majore ale gândirii creştine din a doua jumătate a secolului nostru".

Admiraţia şi dragostea teologului ortodox francez transpiră cu putere din articolul comemorativ scris din prilejul morţii Părintelui Stăniloae, întitulat *In memoriam Dumitru Stăniloae (1903—1993)*, publicat în revista Ortodoxiei franceze, *CONTACTS* (Anul 45, Nr. 164, Trim. IV, pp. 293—301). Articolul este o sinteză metodică, pe aliniate, a operei sale, precedată de o scurtă prezentare a vieţii marelui dispărut.

„Român, Părintele Stăniloae aparţine unui popor care, fără încetare, a trebuit să realizeze un greu echilibru, între spaţiul său propriu, „mioritic", şi situaţia sa tragică şi fecundă, la răspântia între Orient şi Occidentul creştin, Ortodoxie şi latinitate, lumea greacă şi lumea slavă... Părintele Dumitru a pus bine în valoare, mai ales în ultimul volum al *Filocaliei* sale, minunata continuitate isihastă românească, această tradiţie care s-a înscris în frescele mânăstirilor moldovene, în politica lui Neagoe Basarab, în iniţierea primită de Paisie Velicicovschi, de la sihăstria Poiana Mărului, de unde avea să pornească renaşterea spirituală a României Ortodoxiei, la sfârşitul secolului al XVIII-lea. El însuşi n-a încetat să fie conştiinţa României spirituale; între cele două războaie, la Sibiu, unde a opus imanentismului lui Lucian Blaga, concepţia unei culturi divino-umane; chiar în inima celui de al doilea conflict mondial, când în cartea sa *Iisus Hristos şi restaurarea omului*, el a reamintit că noi nu ne putem găsi umanitatea noastră decât prin mijlocirea aceleia a lui Iisus Hristos; din 1945 până la 1948, când el a însufleţit reînnoirea monastică şi spirituală română publicând primele volume ale unei *Filocalii*, în care locul decisiv reveni sintezelor cristologice ale lui Maxim Mărturisitorul, singura viziune a omului care ar putea fi totală fără a fi reducătoare; după 1949, la Institutul teologic din Bucureşti, unde a luptat ca ierarhia să admită necesitatea unei expresii înrădăcinată în viaţă."

Încheind această scurtă trecere în revistă a etapelor vieţii Părintelui Stăniloae, autorul aminteşte de anii „în care şi-a purtat crucea în ocnele vechiului regim, în care totuşi, — după propria expresie — „şi-a putut ţine neîntreruptă *Rugăciunea lui Iisus*". „Eliberarea din temniţă — scrie mai departe autorul — a trezit într-însul o nebănuită explozie de forţe creatoare, rod al unei lungi asceze, personală şi, am putea spune, istorică; încheierea marii *Filocalii*, operă a spiritualităţii personale şi a spiritualităţii liturgice... În aceşti ani din urmă, slăbit de vârstă de a nu mai putea ieşi, îndurerat de moartea unei soţii foarte scumpe, el n-a încetat să primească nenumăraţi vizitatori, de toate vârstele şi condiţiile, dând fiecăruia un *cuvânt de viaţă*, ca un adevărat duhovnic".

Trecând apoi la înfăţişarea operei Părintelui Stăniloae, pe care o numeşte semnificativ, *românitate*, o numeşte „echilibru dintre contemplaţie şi lucrare, în sensul cosmic al creştinismului, într-o umanitate infinită".

Expunerea pe larg a temeiurilor acestei *românităţi* a Părintelui Stăniloae s-ar întinde peste prea multe pagini. Ele trebuiesc citite şi meditate, spre a putea înţelege semnificaţia acestei aprecieri. Ne mărginim a sublinia doar câteva din aceste temeiuri: 1. *Echilibrul dintre contemplare şi acţiune*, după tradiţia sfântului Calinic de la Cernica, ascet riguros, mistic, adânc, dar şi organizator al slujirii săracilor, numiţi de el „frăţiorii lui Hristos" (anticipând astfel, cuvânt de cuvânt, vocabularul lui Charles de Foucauld). 2. *O umanitate infinită*, căci îndumnezeirea este pentru el umanizare întreagă. Român şi universal... un om care nu se teme de Occident, nici de pretenţiile de umanism şi de raţionalitatea modernă, dar care îndrăzneşte, profetic, să antreneze totul într-un adevărat divino-umanism. Pentru a vorbi despre Dumnezeu, Părintele Dumitru vorbeşte despre iubire. Şi pentru a vorbi despre iubire, el vorbeşte despre asceză ca despre o deprindere minuţată şi despre rugăciune ca o adâncire în existenţă devenită relaţie personală. 3. *Semnificaţia spirituală a lumii*. Civilizaţia ştiinţifică de azi îşi descoperă responsabilitatea faţă de natură. Înţelegem că lumea este darul lui Dumnezeu, expresia iubirii sale. Ea ne este oferită ca un loc al unui imens dialog: dialog al oamenilor între ei şi cu Dumnezeu. „Părintele Stăniloae insistă asupra prezenţei cosmice a Logosului, prezenţă care a precedat şi a pregătit întruparea, precum şi azi, cu toate limitele aparente ale Bisericii, ea (Biserica) pregăteşte *Parusia*". 4. O altă afirmaţie reţinută din gândirea dogmatică a părintelui Stăniloae este aceea că *Biserica este laboratorul învierii*. El face sinteza elaborărilor ecclesiologice care caracterizează gândirea ortodoxă a veacului nostru: Biserica — comunitate euharistică; Trupul tainic al lui Hristos; locul unei cincizecimi perpetui; dispensaţia iubirii treimice.

Este subliniată *Deschiderea către lumea întreagă*. „Biserica este laboratorul învierii, nu numai pentru ortodocşi, ci şi pentru toţi creştinii, pentru toţi oamenii, pentru universul întreg al cărui fundament spiritual este". Despre gândirea Părintelui Dumitru, spune mai departe autorul cu multă admiraţie, „aş zice că este catolică, în sensul deplin al acestui cuvânt: *Kata' holon*, după plenitudinea, după o totalitate înglobătoare ... o catolicitate deschisă în care toate confesiunile creştine trebuie să se simtă ca la ele acasă, cu diversitatea lor, cu elaborările lor pozitive, consumând limitările lor în băutura arzătoare a sfinţeniei .... Dumitru Stăniloae insistă în aceasta: *„sfântul este cel care cuprinde pe toţi oamenii în rugăciunea sa"*. În încheiere, este subliniată necesitatea *aprofundării spirituale*, prin asceză, care nu apare ca un moralism sec şi voluntarism. Patimile, pe care le defineşte ca „un ataşament infinit faţă de realităţile mărginite", mărturisesc în felul lor „capacitatea de infinit" a inimii omeneşti. Îndumnezeirea apare astfel ca desăvârşirea umanităţii noastre în aceea a lui Iisus.

Nu am putea încheia aceste sumare sublinieri din articolul omagial al Părintelui Olivier Clément, fără a reproduce ultimele aprecieri cu care Sf. Sa a încheiat *Prefaţa* traducerii franceze a cărţii Părintelui Stăniloae, *Rugăciunea lui Iisus şi experienţa Duhului Sfânt*, „Când îl întâlnesc pe Părintele Dumitru, nu mă pot împiedica să nu mă gândesc la Sfântul Ioan, la bătrâneţea lui adâncă, repetând că *Dumnezeu este iubire* şi că cel care iubeşte pe fratele său rămâne în lumină".

Sunt cuvinte întemeiate pe o cunoaştere personală, pe o admiraţie sinceră, dublată de o prietenie plină de iubire care onorează pe distinsul teolog ortodox francez, pentru care nenumăraţii prieteni şi ucenici ai Părintelui Stăniloae îi exprimă cea mai sinceră mulţumire şi recunoştinţă.

Pr. prof. dr. Gheorghe Liţiu

O îndatorire canonică valabilă

(Urmare din pag. a 2-a)

lucrare editată în 1991 de Arhid. Prof. Ioan N. Floca, la pag. 115. Că aceste sfinte Canoane sunt în vigoare şi astăzi, ne arată „Drept Bisericesc Oriental" la pag. 205 (N. Milaş, an 1915) obligând pe „toţi clericii să poarte îmbrăcămintea spirituală potrivit slujbei lor". Aceeaşi obligaţie o repetă şi noul „Drept Canonic Ortodox" scris de Arhid. Prof. Dr. Ioan Floca, în anul 1990 (pag. 291).

Pe lângă aceasta, Sfintele Canoane menţionate nu şi-au pierdut valabilitatea, întrucât au un conţinut doctrinar, în speţă fiind vorba de Sfânta Taină a Preoţiei, instituită de Domnul Iisus Hristos, Taină care este veşnică şi nu vremelnică.

De asemeni şi Regulamentul de Procedură Bisericească în art. 31 şi 32, prevede: „Preoţii şi diaconii sunt datori să se îmbrace tot timpul, atât în serviciu cât şi în afară de serviciu, în costumul preoţesc prevăzut de Sfintele Canoane şi Regulamentul Sf. Sinod. Dacă un preot sau diacon leapădă costumul preoţesc, pentru prima dată i se vor aplica pedepsele prevăzute de art. 4, par. A, lit. a şi b. În caz de recidivă, va fi oprit de la slujirea celor sfinte pe timp de o lună şi tot aşa va fi pedepsit până la îndreptare, sau se va depune". Pentru cazuri speciale, „Chiriarhul poate acorda dispensă".

Faţă de această învăţătură canonică, preoţii care poartă costumul civil, încalcă o obligaţie aflată în vigoare. Totodată, prin acest act de nesupunere, ei nesocotesc propriul jurământ dat la Hirotonie în faţa Sf. Altar şi a întreg lui popor, că îşi vor conforma viaţa cu învăţătura Sf. Evanghelii, a Sf. Apostol, a Canoanelor şi a învăţăturii Sf. Părinţi ai Bisericii Ortodoxe şi că întru totul vor fi supuşi şi ascultători P. Sf. Episcop.

De asemeni şi caracterul indelebil al acestei Sfinte Taine obligă categoric pe fiecare preot să-şi îndeplinească toată viaţa această obligaţie permanentă, pentru care s-a pregătit şi pentru care şi-a asumat răspunderea.

Prin urmare, toate argumentele, atât cele canonice cât şi cele ale ilustrului teolog Gala Galaction, precum şi sentimentul profund religios al credincioşilor, concordă în scopul sublim de a-l ridica pe preot, într-o ţinută exterioară conformă cu misiunea harică pe care o are.

Biserica Ortodoxă Română, ca şi întreaga noastră societate, trece astăzi prin diferite încercări, la care — cu regret spun — contribuie într-o măsură oarecare şi lacunele canonice ale unora dintre cei cărora Domnul Iisus Hristos le zice: „Voi sunteţi sarea pământului ... şi lumina lumii" (Matei 5, 13—14).

Fără o convingere supremă, că învăţătura creştină ortodoxă nu este numai teoretică, ci în primul rând o realitate vie simţită şi trăită în inimă având prezenţa Euharistică a Domnului Iisus Hristos, care ne-a revelat-o, fără această convingere zic, noi — familia sacerdotală nu ne putem ridica la o astfel de desăvârşire, care să ne determine a purta permanent haina preoţească canonică.

Ne trebuie mai multă credinţă, mai mult devotament şi apostolat jertfitor. Atunci, vom simţi că haina preoţească este o podoabă ce reflectă în exterior, harul ce-l posedăm şi nu vom îndrăzni să ieşim în mijlocul poporului, fără ea. Ne va opri în aşi conştiinţa şi respectul faţă de preoţia ce o purtăm, despre care Sf. Ioan Gură de Aur zice că „se săvârşeşte pe pământ, dar are rânduiala cetelor cereşti". De ace a „preotul trebuie să fie arăt de curat, ca şi cum ar sta chiar în cer" (Despre preoţie, pag. 57, an. 1947).

Să fim convinşi că haina preoţească nu strică, ci foloseşte misiunii evanghelice. Ea este un semn văzut „că preotul se deosebeşte de ceilalţi oameni şi se fereşte a păcătui ca ei".

De asemeni, haina preoţească acoperă întregul corp, „ca simbol de dăruire totală — trup şi suflet —, numai lui Dumnezeu."

Să ne reînnoim deci entuziasmul preoţiei şi să purtăm cu bucurie duhovnicesc haina tradiţională, prin care, fără vorbe, predicăm pe Dumnezeu.

Credincioşii doresc înfocat ca preotul, deşi pământean, să fie imaculat în integritatea îndatoririlor sale sacerdotale.

Statornicia, mijloc spre desăvârşire a monahului

Monahismul, prin specificul său de dăruire şi slujire totală lui Dumnezeu, are un rol deosebit de important, în viaţa duhovnicească a credincioşilor Bisericii noastre. Felul de vieţuire a monahului constituie cea mai puternică pildă.

Căci nu haina exterioară şi trecătoare, ci mahrama cea vie şi veşnică a simţurilor şi virtuţilor sfinte, care îmbracă pe omul cel nou, în întreaga sa viaţă, este ceea ce caracterizează chipul monahului îmbunătăţit.[1]

Agonisindu-şi comoara cea nestricată (Matei VI, 20) a virtuţilor, el devine un izvor nesecat al binelui şi prin aceasta este o adevărată binecuvântare pentru mânăstirea în care vieţuieşte şi a credincioşilor care cercetează acest locaş de rugăciune.

Deoarece, făgăduindu-se să trăiască toată viaţa în feciorie, neagoniseală şi ascultare desăvârşită, monahul în mod liber se face un dar lui Dumnezeu, primind prin aceasta un caracter sacru.

Râvnă către fapte bune şi sârguinţă au toţi, dar dacă nu-i statornică şi până la sfârşit, e ca focul de câlţi, care se aprinde puţin, apoi se stinge. Aşadar nevoinţele atunci să înceteze, când se va sfârşi trupul. Sfârşit l încununează viaţa omului şi acum se pecetluiesc faptele ostenitorilor.[2]

Preocupat în permanenţă, cum şi prin ce mijloace se poate ajunge la scopul ce şi-a propus, va trebui să înfăptuiască şi alte virtuţi, care împreună conduc spre fericire şi mântuire.

De aceea, va trebui să fie mereu conştient de cine s-a lepădat, cui s-a făgăduit şi de cine s-a apropiat, căci la înfricoşătoarea judecată a lui Iisus Hristos, nu va primi răsplată după cum a făgăduit şi a mărturisit, ci după cum va împlini cele ce a făgăduit.

Pentru a progresa în urcuşul duhovnicesc, monahul trebuie să înnoiască în fiecare clipă momentul eroic de la început. Odată ce a pus mâna pe coarnele plugului (Luca IX, 62) să privească numai înainte căci altfel, dacă se uită înapoi cu regret, se preface în stâlp de sare, ca soţia lui Lot (Facerea XIX, 26) şi nu-i vrednic de Cel Căruia s-a făgăduit.

Treptele urcuş lui spre desăvârşire după Sfântul Maxim Mărturisitorul (580—662) sunt următoarele: credinţa, frica de Dumnezeu, înfrânarea, răbdarea şi îndelunga îngăduinţă, nădejdea, nepătimirea şi iubirea, schema cea mai uşoară şi mai corespunzătoare vieţii duhovniceşti.[3]

Credinţa întăreşte raţiunea, care are rolul de ocârmuitoare spre urcuşul duhovnicesc. Frica de Dumnezeu este o frână în calea păcatului şi mereu îndeamnă la un progres neîncetat pe calea binelui, care se capătă meditând tot timpul la Dumnezeu şi la judecata cea din urmă.

Voturile monahale sunt expresia legământ lui de a se înfrâna de la patimi şi orice păcat prin păzirea celor cinci simţuri. Un domeniu important care trebuie supus înfrânării este vorbirea (Matei XII, 36—37). Sfinţii Părinţi combat cu cele mai aspre cuvinte vorbirea deşartă, glumele şi râsul nestăpânit. Ci numai atunci să-şi deschidă gura sa, când îşi va da seama că, prin vorbirea sa, ar realiza un progres în bine, mai mare decât atunci când ar tăcea.[4]

Lucrurile cele bune cu osteneală se câştigă şi cu durere se îndeplinesc. În acest caz se va înarma cu răbdare şi îngăduinţă. Făgăduinţele depuse presupun iniţiativă proprie. Deci, a renunţat la comoditate şi s-a angajat la un drum deosebit de dăruire şi jertfă, toată viaţa. Căci viaţa nu se preţuieşte după durata ei, ci mai ales după intensitatea cu care este trăită şi după roadele ei. (Deuteronom XXX, 16; Pilde III, 1—2).

Tăierea voii este „mucenicie continuă", prin statornicie, dăruire de sine şi luptă de o viaţă întreagă, căci tot ce este nobil, curat şi sfânt, nu izvorăşte decât de acolo de unde se cere dăruire şi jertfă.[5]

Pilda supremă de ascultare şi tăierea voii este însăşi lucrarea de mântuire a lui Iisus Hristos: „Nu am venit să fac voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis", (Ioan VI, 38) şi „Nu precum voiesc Eu, ci precum voieşti Tu." (Matei XXIV, 39).

Ajuns la nepătimire şi înzestrat cu nădejdea, însuşindu-şi blândeţea se îmbracă apoi în mantia largă a smereniei. Prin blândeţe rămâne neafectat de tulburările ce i le produce aproapele. Căci nu este destul a fi răbdător cu alţii, ci trebuie a fi răbdător şi cu tine însuţi.[6]

Pe cel smerit nu-l interesează: ce este, ce a făcut şi cât a făcut; ci, ce trebuie să fie, ce trebuie să facă şi cât mai trebuie să facă. Nimic nu poate fi mai nepotrivit şi mai potrivnic celui ce a depus voturile monahale ca mândria şi nimic nu poate fi mai corespunzător şi firesc ca smerenia. Dealtfel, „mântuirea este o clădire, ce nu se ridică decât pe ruinele mândriei".[7]

Iubirea sau dragostea creştină (I Corinteni XIII, 1-13) este dăruire, reciprocitate, plinătate de viaţă, ce se cere vărsată şi împărtăşită semenilor. Dacă, prin forma exterioară, se pare că monahul fuge de lume, desconsiderând-o, prin dăruire şi slujirea lumii sub impulsul dragostei creştine, el îmbrăţişează lumea şi o slujeşte până la jertfă. El a renunţat la toate legăturile cu lumea, ca să se poată dărui total lumii, pe altarul căreia să se aducă ca o jertfă vie lui Dumnezeu; pentru ca să unească pământul cu cerul şi să coboare cerul pe pământ.

Morala creştină nu ţine seamă numai de scopul vieţii ci şi de felul şi mijloacele prin care el se realizează. Nu contează numai ce faci, ci contează şi — aceeaşi măsură — şi cum faci, căci, „chiar dacă se luptă cineva, nu se încununează, dacă nu se luptă după lege". (II Timotei II, 3).

Scopul urmărit, nevoinţele urcuşului duhovnicesc, se realizează prin colaborare permanentă a omului cu Harul Divin (Ioan XV, 5), prin Sfintele Taine, rugăciune şi muncă.

Rugăciunea este plugăria sufletului, o respiraţie continuă, care nu trebuie să înceteze niciodată. (I Tesaloniceni V, 17). Alături de rugăciune Sfinţii Părinţi pun totdeauna şi munca. Căci munca cultivă raţiunea, oţeleşte voinţa, înalţă sentimentele, zămisleşte răbdare, smerenie,

(Continuare în pag. a 4-a)

Ierodiacon Ciobâcă Teofilat
Mânăstirea Putna — Suceava

1 Ierodiacon Irineu Crăciunaş, magistrand anul II, „Chipul călugărului îmbunătăţit după Sfinţii Părinţi", B.O.R. Anul LXXIII (1955), nr. 3—4, pag. 341.
2 „Cuvintele Sfântului Teodor Studitul", Alba Iulia, 1994, pag. 41.
3 Filocalia II, pag. 36—37.
4 Ierodiacon Irineu Crăciunaş, op. cit., pag. 346.
5 Idem, pag. 347.
6 „Urmarea lui Hristos", Bucureşti, 1990, pag. 389.
7 Idem, pag. 51.

Sfânta Liturghie – Marea Iubire (XI)

— TAINĂ ŞI COMUNIUNE —

După procesiunea marilor dureri, preotul slujitor, respectiv soborul, intrând cu Cinstitele Daruri prin uşile împărăteşti, rosteşte în taină: „Iosif cel cu bun chip de pe lemn luând preacurat Trupul Tău, cu giulgiu curat înfăşurându-l şi cu miresme, în mormânt nou îngropându-L L-a pus". Şi aşezând sfântul potir şi sfântul disc cu jertfa, pe sfânta Masă, rosteşte în continuare, încet: „În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul, în rai cu tâlharul şi pe scaun împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt ai fost, Hristoase, toate umplându-le, Cel ce eşti necuprins" şi mai departe zicând: „Ca purtător de viaţă şi mai înfrumuseţat decât raiul cu adevărat şi decât toată cămara împărătească mai luminat s-a arătat, Hristoase, mormântul Tău, izvorul învierii noastre". Şi toate acestea, după ce se închid uşile împărăteşti şi perdeaua (dvera)lor, preotul, concomitent, luând acoperămintele de pe sfântul disc şi de pe sfântul potir, ia Aerul de pe umeri şi tămâindu-l, acopere Cinstitele Daruri şi le tămâiază, zicând: „Fă bine, Doamne, întru bunăvoirea Ta, Sionului, şi să se zidească zidurile Ierusalimului. Atunci vei binevoi jertfa dreptăţii, prinosul şi arderile de tot, atunci vor pune pe altarul Tău viţei (Jertfă)". (Liturghier cit. p. 116—117).

Am prezentat mai sus, o suită de lucrări rituale, aparţinătoare, în exclusivitate, Sfintei Liturghii. Toate acestea nu sunt doar piese de repertoriu, ci-şi au glasul lor tainic prin care pătrunde în inimile noastre, reactualizată, Jertfa reală de pe Golgota, a Mântuitorului nostru, Iisus Hristos. De la această mântuitoare Jertfă, n-a lipsit nici Sfânta Fecioară Maria, Maica lui Hristos Dumnezeu, aşa cum relatează chiar ucenicul iubit că „stăteau, lângă crucea lui Iisus, **mama Lui** şi sora mamei Lui, Maria lui Cleopa şi Maria Magdalena. Deci Iisus, văzând pe mama Sa şi pe ucenicul pe care-l iubea stând alături, a zis mamei Sale: Femeie, iată fiul tău!" (In. 19, 25—26), apoi a încredinţat-o ucenicului iubit, respectiv Sfântului Ioan Evanghelistul.

Dacă Mântuitorul Însuşi a confirmat filiaţia Sa, după trup, nu cu atât mai mult se cuvine să cinstim pe aceea care este mijlocitoarea mântuirii neamului omenesc? Sfânta Maică, Fecioara Maria, este prezentă lângă Crucea Fiului său şi Dumnezeu, nu numai cu suspinul negrăit şi durerea ei de Maică, dar şi cu încredinţarea că Cel care se jertfeşte pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire, nu este numai Om, ci şi „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat". El Însuşi, Iisus Hristos, cum se exprimă străvechea şi tradiţionala imnografie bisericească, în Axionul din Sâmbăta Paştilor, încredinţând-o de mântuirea credincioşilor, îi zice: „**Nu te tângui Maică, văzându-Mă în groapă pe Mine, Fiul tău, pe care L-ai zămislit în pântece fără de sămânţă, că mă voi scula şi Mă voi preamări şi voi înălţa întru mărire, pe cei ce cu credinţă şi cu dragoste, pe tine, neîncetat te măresc**". (Vezi: Cântările bisericeşti, culese şi aranjate de Prof. Dumitru Cunţan, ed. III, Sibiu, 1932, p. 88—89).

Aşezarea Cinstitelor Daruri pe Sfânta Masă (Prestol), derulează în inima şi sufletul comunităţii liturgice, evenimentele Durerii celei Mari, despre care mai vechi şi însemnaţi liturghişti, ca şi cei mai noi, vorbesc cu multă evlavie, interpretând semnificaţia lor, cu totul reală şi actuală. Astfel, „Purtătorii Cinstitelor Daruri, reprezintă pe Iosif Arimateianul şi pe Nicodim, care au coborât Trupul Domnului de pe cruce şi L-au pus în mormânt. **Altarul şi Sfânta Masă** pe care sunt aşezate Darurile, închipuiesc de acum grădina în care era săpat mormântul Domnului; **sfântul antimis** e mormântul însuşi, iar aşezarea Cinstitelor daruri pe el înseamnă punerea Domnului în mormânt, iar **Acoperământul discului** simbolizează mahrama pusă pe faţa Celui răstignit; **acoperământul mare** (Aerul), care se pune acum peste disc şi potir, închipuie placa prăvălită la intrarea mormântului. **Cădirea Darurilor** aminteşte aromatele cu care a fost uns Trupul Domnului, **steluţa**, care rămâne peste **sfântul disc**, închipuie pecetea pusă pe piatra mormântului. **Închiderea uşilor împărăteşti** simbolizează pogorârea Domnului în iad cu sufletul, iar **închiderea dverei**, întărirea mormântului cu **straja**, cerută de căpetenia iudeilor" (conf. Preot Prof. Dr. Ene Branişte: Liturgica Specială, cit. p. 321—322). Făcându-ne şi mai prezenţi la Marea Jertfă, un fost reputat profesor universitar, premiat pentru lucrări, de Academia Română şi sfârşind în închisoare, ca martir pentru credinţa strămoşească, spunea într-o cuvântare a lui, că: „Prestolul Bisericii, la fiecare Liturghie, este Golgota pe care se aduce Jertfa mântuirii" (Ilarion V. Felea: Duh şi Adevăr, Arad, 1942, p. 269). Iar Alex. Schmemann zice că „Prestolul este simbolul lui Hristos şi al Împărăţiei Lui. El este Cina la care Hristos ne adună pe noi". (Euharistia, op. cit., p. 65—66).

Ştiind acum, tainic, că Mântuitorul este în mormânt cu Trupul, să nu uităm că în acelaş timp este în iad cu sufletul, ca să sfarme încuietorile cele veşnice, scoţând la adevărata viaţă de morţii cei din veac, care aşteptau cu nădejde profetică, mântuirea, iar în rai este cu tâlharul, împlinindu-Şi făgăduinţa „şi pe scaun împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, toate umplându-le, Cel ce este necuprins". Acelaşi este şi împreună cu noi, cu Jertfa Sa şi cu Marea Sa Iubire de oameni.

De aceea, preotul slujitor îndeamnă, din nou, comunitatea credincioşilor: **„Să plinim rugăciunea noastră Domnului...**, pentru Cinstitele Daruri ce sunt puse înainte, pentru sfântă biserica aceasta, şi pentru cei ce cu credinţă, cu evlavie şi cu frică de Dumnezeu intră într-însa... Pentru ca să fim izbăviţi noi de tot necazul, mânia, primejdia şi nevoia. Apără, mântuieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău", iar credincioşii răspunzând la toate cu: „Doamne miluieşte".

Deodată cu aceste rugăciuni dialogate, care reunesc în acelaş cuget întreaga comunitate bisericească, preotul mai rosteşte, în taină, **Rugăciunea punerii înainte**, un adevărat buchet de sensibilităţi sufleteşti, exprimate pentru sine şi pentru întreaga comunitate liturgică: **„Doamne, Dumnezeule, Atotţiitorule, Cel ce eşti singur Sfânt, Care primeşti jertfa de laudă de la cei ce Te cheamă pe Tine cu toată inima, primeşte şi rugăciunea noastră a păcătoşilor şi o du la sfântul Tău jertfelnic; fă-ne vrednici a-Ţi aduce Ţie daruri şi jertfe duhovniceşti, pentru păcatele noastre şi pentru cele din neştiinţă ale poporului. Şi ne învredniceşte să aflăm har înaintea Ta, ca să fie bineprimită jertfa noastră şi să se sălăşluiască Duhul cel bun al harului Tău peste noi, peste aceste Daruri puse înainte şi peste tot poporul Tău".**

După terminarea acestei rugăciuni intime, preotul, cu glas tare, rosteşte cererile pentru „Ziua toată desăvârşită, sfântă, în pace şi fără de păcat, Înger de pace, credincios sufletelor şi trupurilor noastre, Milă şi iertare de păcatele şi de greşelile noastre... Cele bune şi de folos sufletelor noastre şi pace lumii... Cealaltă vreme a vieţii noastre în pace şi întru pocăinţă a o săvârşi... şi Sfârşit creştinesc vieţii noastre, fără durere, neînfruntat, în pace şi răspuns bun la înfricoşătoarea judecată a lui Hristos, să cerem" şi la toate aceste îndemnuri credincioşii răspund: „Dă, Doamne". Ectenia se încheie, din nou, cu pomenirea: „Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, mărita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoare şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim. Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm". Şi la toate, credincioşii răspund: „Ţie Doamne", răspuns răsărit dintr-o solidaritate de simţăminte şi tot mai avansată pătrundere. Preotul rosteşte apoi ecfonisul: „Cu îndurările Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care eşti binecuvântat, împreună cu Preasfântul şi Bunul şi de viaţă făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor, iar credincioşii primesc inchinarea cu „Amin".

Şi acum, se avansează sufleteşte, tot mai mult spre Marea Iubire, preotul dorind „Pace tuturor" şi credincioşii adresându-i: „Şi Duhului tău". Deacum simţindu-se toţi în aceeaşi Iubire, preotul mai stăruie cu îndemnul părintesc: **„Să ne iubim unii pe alţii, ca într-un gând să mărturisim".** Adunarea Bisericii, recunoscătoare Iubirii divine, răspunde cântând, cu o gură şi o inimă: „Pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Treimea cea de o fiinţă şi nedespărţită". În vremea acestei cântări, preotul, închinându-se de trei ori, zice în taină de fiecare dată: **„Iubi-Te-voi, Doamne, vârtutea mea, Domnul este întărirea mea şi scăparea mea şi izbăvitorul meu".** Şi în această Taină a iubirii, preotul sau preoţii, dacă sunt în sobor, sărută Cinstitele Daruri, aşa cum sunt acoperite şi se sărută frăţeşte, zicând cel dintâi: **„Hristos în mijlocul nostru"**, iar celălalt răspunde: **„Este şi va fi"**, primul încheind: **„Totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin".**

Dacă **„Dumnezeu este iubire"** (I In. 4, 16), nu se poate concepe a sta învrăjbit în faţa lui Dumnezeu, Împăratul, Cel ce vine, din Marea Sa Iubire, să pătimească până la moartea pe Cruce, pentru fiecare din noi! Când pentru toţi credincioşii a zis Mântuitorul: „Dacă îţi vei aduce darul tău la altar, şi acolo îţi vei aduce aminte **că fratele tău are ceva împotriva** ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului, şi mergi întâi şi te împacă cu fratele tău şi apoi, venind, adu darul tău" (Mt. 5, 23—24). În cămaşa de ură, omul arde lângă focul Dumnezeirii, nu are ce căuta acolo şi cu atât mai puţin, un slujitor al Domnului.

Din Marea Sa Iubire, nu numai că a venit la noi şi stă cu noi, dar, cerşeşte voinţa noastră, ceea ce e de-a dreptul cutremurător când apelează la noi zicând: **„Rămâneţi în Mine şi Eu în voi... căci fără Mine nu puteţi face nimic. Precum M-a iubit pe Mine Tatăl, aşa v-am iubit şi Eu pe voi; rămâneţi întru iubirea Mea... Aceasta este porunca Mea: să vă iubiţi unul pe altul, precum v-am iubit Eu... Voi sunteţi prietenii Mei, dacă faceţi ceea ce vă poruncesc... Acestea vă poruncesc: să vă iubiţi unul pe altul"** (In. 15). Sub această poruncă a iubirii dumnezeieşti, în sfântul altar se sărută mitropoliţi, episcopi, preoţi şi diaconi, împreună, formând unitatea dragostei întru Hristos şi întru propăşirea Bisericii, în lume, ca un mesager al păcii şi iubirii între toţi oamenii.

La începutul creştinismului, acest sărut al iubirii şi păcii se practica şi între credincioşii bisericii. Mai târziu, când a slăbit credinţa, a rămas numai între slujitorii altarului, iar credincioşii o practică doar în zilele Învierii, la sărutatul icoanei, cu salutul: „Hristos a înviat!".

După ce credincioşii au terminat de cântat: „Pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh...", se trage la o parte dvera uşilor împărăteşti, iar preotul rosteşte cu glas mare: **„Uşile, uşile, cu înţelepciune să luăm aminte"**, şi ridicând Aerul deasupra Cinstitelor Daruri, îl clatină deasupra lor, singur sau cu soborul preoţilor unde sunt, rostind împreună cu credincioşii: SIMBOLUL CREDINŢEI sau CREZUL, iar la cuvintele **„a înviat a treia zi"**, încetează clătinatul, sărută Aerul, îl strânge şi îl aşează pe Sfânta Masă. Descoperirea Cinstitelor Daruri ne înfăţişează pe Hristos eliberat din condiţiile materiei şi apropiat şi mai mult de Tatăl, prin Jertfa Sa unică.

Rostirea cuvintelor: „Uşile, uşile...", prezintă semnificaţii deosebite. Aşa, bunăoară, mai la început se atenţionau diaconii să închidă uşile bisericii ca să nu intre cei nebotezaţi, acum când Cinstitele Daruri sunt descoperite, iar după Sfântul Maxim Mărturisitorul e o atenţionare „la uşile care se vor închide celor ce vor fi scoşi prin Judecata din urmă, de la fericirea vieţuirii cu Hristos... pentru că nu şi-au închis uşile simţurilor la poftele stârnite de lucrurile trecătoare" (Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae: Spiritualitate şi Comuniune..., op. cit., p. 248). Sau pot avea şi înţelesul de-a deschide uşile minţii pentru a înţelege conţinutul mântuitor al Crezului (cf. idem. p. 253).

Fireşte că rugăciunea aceasta, regula de bază a Creştinismului, izvorâtă în primele două soboare ecumenice ale întregii Creştinătăţi, de la anii 325 şi 381, de unde şi denumirea de Simbolul Niceo-Constantinopolitan, este expresia directă a Creştinismului nefărămiţat, cum mai este astăzi, fiind împărţit în atâtea credinţe. De aceea, ne revine o minimă obligaţie de conştiinţă, tuturor credincioşilor ortodocşi de-a cunoaşte pe de rost conţinutul lui, ca un mijloc de-a ne apăra Ortodoxia de atâtea asalturi prozelitiste. Unde e Credeul, acolo este adevărul credinţei. „Crezul este dovada iubirii lui Dumnezeu faţă de noi şi mărturisirea Lui de către noi, este recunoaşterea acestei dovezi a iubirii Lui. Iar mărturisirea Lui în comun este manifestarea iubirii noastre întreolaltă, întemeiată pe iubirea Lui faţă de noi. E o manifestare a sobornicităţii Bisericii în dreapta credinţă, întemeiată pe mărturisirea comună a dragostei lui Dumnezeu faţă de noi şi a dragostei noastre faţă de El şi între noi, mai ales că e rostit de toate bisericile, conform hotărârii Patriarhului Timotei al Constantinopolului (512—518), ca semn de recunoaştere a creştinilor ortodocşi faţă de erezii", a spus-o unul din cei mai mari teologi ai Ortodoxiei — Părintele Stăniloae (idem, p. 248).

Numai cei cu adevărat credincioşi şi care-şi mărturisesc credinţa, se pot apropia, prin prezenţa lor sufletească de momentul Jertfei celei mari a Celui care a venit „ca să adune laolaltă pe fiii lui Dumnezeu cei împrăştiaţi" (In. 11, 52).

Pr. Nichifor Todor

Statornicia, mijloc spre desăvârşire a monahului

(Urmare din pag. a 3-a)

spirit de sacrificiu, conştiinciozitate, bărbăţie, responsabilitate, stăpânire de sine, etc., prin care se pot procura cele necesare existenţei sale, formând pe lângă rugăciune al doilea plămân, prin care respiră viaţa duhovnicească.

În fine, va trebui să-şi plăsmuiască şi să-şi modeleze viaţa după realizările marilor figuri ale monahismului creştin din trecut. Conştient de voturile depuse, de starea şi demnitatea ce şi-a ales de bunăvoie, de obligaţiile şi răspunderea mare pe care o are faţă de Dumnezeu şi de oameni. Să fie un om născut din nou, corespunzător numelui nou primit (Isaia LXV, 15), păşind neîncetat pe drumul virtuţii plin de credinţă şi nădejde în Dumnezeu. Îmbrăcat în smerenie şi ascultare, ostenind statornic în rugăciune şi muncă. Cuprins şi încălzit de iubire faţă de Dumnezeu şi de oameni, din care să izvorască slujirea jertfelnică, pentru slava lui Dumnezeu şi binele duhovnicesc al tuturor semenilor săi.

Sfinţii Părinţi nu recomandă statornicia în mod special pentru monahi, dar o apreciază unanim, ca fiind un mijloc alături de altele, care înlesnesc calea spre desăvârşire, un teren propice pentru practicarea voturilor monahale, prin tăierea voii, răbdare şi smerenie.

În unele cazuri deosebite, au impus statornicia, ca leacul cel mai bun şi mai prielnic împotriva patimilor de tot felul, recomandând să stingem pricinile, din care izvorăsc aceste patimi, adică (să fugim cu toată puterea de orice prilej, care ne poate ademeni la păcat) şi să ne însuşim virtuţile contrare patimilor. Căci de vom dobândi aceste virtuţi — contrare patimilor — vom dobândi pe toate celelalte virtuţi. Pentru că aceste virtuţi sunt legate totdeauna una de alta şi cine îndeplineşte una, pe toate celelalte le-a apropiat de uşa inimii lui.[8]

Toate pricinile, care te izgonesc pe tine din mânăstire în altă mânăstire, pe toate acestea le vei afla şi în care te vei mai duce şi mai adaugă la cuvânt: „Dacă îţi vei asculta gândurile tale, nici toată lumea, nu-ţi va ajunge ţie ca să o umbli"[9], fără să te foloseşti

Sfântul Efrem Sirul (306—378) zice: „Să nu umblăm din loc în loc", ci, să-şi cerceteze fiecare mai întâi gândul, de ce vrea să plece de la locul lui, în care s-a făgăduit a petrece, ca nu cumva să fie de la diavolul şi să-l înlăturăm prin smerenie şi prin răbdare.[10]

„Să nu nădăjduiască în gândurile lui şi niciodată să facă voia lui", ne învaţă Sfântul Teodor Studitul (759—826). Supunerea şi ascultarea se încununează cu cununa muceniciei, căci a-şi tăia cineva voia sa şi a face voia proiestosului, are atâta preţ înaintea lui Dumnezeu, ca şi când şi-ar vărsa sângele pentru Hristos.[11]

„Cununile sunt ale celor ce biruiesc"[12], căci, „prin răbdarea voastră, veţi câştiga sufletele voastre". (Luca XXI, 19).

„Monahul ce se mută din mânăstire în mânăstire, se aseamănă cu animalul care aleargă de la o păşune la alta".[13]

A întrebat cineva pe Sfântul Antonie cel Mare (+356) zicând: „Ce păzind eu, voi plăcea lui Dumnezeu". Răspuns: ... „în orice loc vei şedea, să nu te mişti (muţi) degrab".[14]

A fost întrebat Ava Ammona: „Care este calea cea strâmtă şi îngustă"?. Răspuns: „... Să-şi taie cineva voile sale pentru Dumnezeu".[15]

Numai atât monahul se va putea apropia de Dumnezeu, cu cât se va depărta de el însuşi, prin lepădarea deplină a voii sale.[16]

Zis-a un bătrân: „Dacă în locul unde este cineva se va străduí să facă vreun bine şi nu-l va putea, să nu socotească că în alt loc, va putea să-l facă"[17].

Ziceau părinţii: „De ţi se va întâmpla ispită în locul în care locuieşti, să nu laşi locul în vremea ispitei. Iar de nu, oriunde vei merge vei afla înaintea ta lucrul de care fugi".[18]

Zis-a un bătrân: „Precum pomul răsădindu-se de mai multe ori, nu poate să aducă roadă, aşa şi monahul mutându-se din loc în loc, nu poate săvârşi vreo faptă bună".[19]

Numeroşi monahi au vieţuit în acelaşi loc, în mari lipsuri şi greutăţi de tot felul, nevoindu-se şi îndurând gerul iernii şi arşiţa verii, prin peşteri, schituri, mânăstiri, împotriva voinţei lor de a se muta de la locul lor, câte 60, 70, 76, 80 ani, o viaţă de om, după cum ne încredinţează „Lavsaiconul"[20] sau „Limonariu"[21].

În principiu, ştiut este că: „Locul pe nimeni nu mântuieşte"[22] ci numai eforturile noastre personale spre desăvârşire în colaborare cu Harul Divin. Deci, Harul Divin, credinţa şi faptele bune.[23]

Cât despre un monah, preocupat de mântuirea sa, statornic, răbdător şi smerit, sfinţii Părinţi îl dă de exemplu tuturor nevoitorilor, zicând: „Fericit este cel ce şi-a omorât până la capăt voia sa şi şi-a predat grija de sine învăţătorului său în Domnul"[24], acesta este ca „un pom răsădit lângă izvoarele apelor, care rodul său va da la vremea sa şi frunza lui va cădea". (Ps. I, 3).

8 Nicodim Aghioritul, „Războiul nevăzut", Chişinău, 1937, pag. 40, 41 şi 92.
9 Proloagele, Craiova, 1991, vol. I. pag. 514—515.
10 Idem, vol. II, pag. 810—811.
11 „Cuvintele Sfântului Teodor Studitul" cit., pag. 152; Proloagele vol. II., cit. pag. 689.
12 Cuvintele... cit. pag. 122.
13 Filocalia, XII., Bucureşti, 1991, pag. 32.
14 Patericul egiptean. Alba Iulia, 1990, pag. 8.
15 Idem, pag. 31.
16 Urmarea lui Hristos, cit. pag. 382.
17 Patericul egiptean, cit. pag. 406.
18 Idem, pag. 407.
19 Idem, pag. 408.
20 Paladie, „Lavsaicon", Bucureşti, 1993, pag. 7, 30, 35, 61 şi 98.
21 Ioan Moshu, „Limonariu", Alba Iulia, 1991, pag. 116.
22 Proloagele Vol. II., cit. pag. 682.
23 Arhim. Ilie Cleopa, „Călăuză în Credinţa Ortodoxă", Galaţi, 1991, pag. 125.
24 Filocalia IX, pag. 105.

TAŢIAN ASIRIANUL

(Urmare din pag. a 3-a)

Este scrisă în Antiohia şi nu la Roma, pentru motivul că se adresează şi grecilor de neam, nu numai celor care vorbesc limba. Este adresată grecilor, aici înţelegând că această apologie este destinată unui auditoriu mai mare, cu scopul de a arăta superioritatea creştinismului. Ea este mai mult decât o apologie, este o polemică severă împotriva culturii greceşti, pe care o critică. În introducere, Taţian roagă pe păgâni să nu mai persecute pe creştini (el îi numeşte pe creştini barbari): „Nu fiţi aşa de ostili barbarilor (creştinilor), grecilor şi nu fiţi invidioşi din cauza doctrinei lor. Într-adevăr se află vreuna din instituţiile voastre care să nu-şi datoreze originea barbarilor?". După aceasta urmează demonstrarea superorităţii creştinismului din punct de vedere doctrinar şi aceasta o face prin expunerea principalelor învăţături creştine, despre Dumnezeu, despre Logos, despre creaţie şi providenţă, despre păcatul originar, despre mântuire, despre învierea morţilor, despre îngeri şi despre demoni, despre suflet, despre lume, etc., şi le compară cu învăţăturile religioase şi filozofice ale grecilor mai ales cu mitologia. După aceasta prezintă superioritatea creştinismului din punct de vedere cronologic. Nu numai valoarea doctrinară arată superioritatea creştinismului, dar şi faptul că el este mai vechi decât păgânismul. Moise este mai vechi cu 400 de ani decât războiul troian, cântat de Homer; este anterior chiar înţelepţilor care au precedat pe Homer. Lucrurile bune din păgânism sunt luate de la aceşti barbari. În ultimele capitole, Taţian face un catalog al statuilor păgâne, văzute de el la Roma, ca să arate imoralitatea artiştilor greco-romani.

Această apologie are o mare importanţă istorică. Mai întâi această apologie se deosebeşte de cea a lui Iustin prin aceea că nu are ca scop apărarea juridică a creştinilor, ci numai de a respinge păgânismul prin demonstrarea adevărului creştin în faţa unui public cult. Ceea ce mai trebuie remarcat la el, este susţinerea creştinismului cu argumentul vechimii. În acest scop el face legătura între Vechiul şi Noul Testament. El este primul care face o istorie religioasă universală a umanităţii, aducând în acelaş timp puterea argumentului cronologic. El dispreţuieşte, din resentiment, toată creaţiunea omenească a păgânilor: filozofia este o ţesătură de contradicţii; medicina, o braşă a magiei; arta o glorificare a imoralităţii (Sf. Iustin a căutat dimpotrivă să găsească puncte de contact între păgânism şi creştinism). Vorbeşte despre Sf. Treime dar nu pronunţă acest termen; vorbeşte despre Dumnezeu Tatăl, de Cuvântul care este imanent Tatălui înainte de creaţie şi apoi devine persoană distinctă. El numeşte pe Hristos „Dumnezeu apărut în formă umană". Logosul este subordonat Tatălui. Sfântul Duh sălăşluieşte în inimile dreptilor, iar rolul său s-a văzut în inspirarea profeţilor.

Diatesaronul este o evanghelie unică, obţinută din adunarea textelor de la cele patru evanghelii. Era un fel de prezentare cronologică a vieţii Mântuitorului. Ea a fost compusă în Orient, după căderea lui Taţian în mrejele gnosticismului şi a fost folosită de către cei din Mesopotamia, mai cu seamă în Biserici în timpul Sfintei Liturghii. Limba în care a fost scrisă a fost cea siriacă, după unii cercetători, iar după alţii limba greacă. Această operă însă nu a ajuns până la noi. Despre ea însă amintesc mai mulţi şi astfel s-a putut reface în parte cuprinsul. În secolul al IV-lea, Afraat, persan de origine, pomeneşte de ea. Această evanghelie s-a bucurat de mare autoritate în Siria şi a fost comentată, într-o serie de lecţii, ţinute la şcoala din Edesa, de către Efrem Sirul. Ea a fost folosită chiar de ortodocşi în sec. V, ceea ce face pe Teodoret al Cirului să ardă 200 de exemplare. El ne mărturiseşte că mergând în inspecţie prin eparhie, a găsit o evanghelie în patru a lui Taţian, în care erau suprimate genealogia şi tot ceea ce arăta că Iisus s-a născut după trup. De ea mai amintesc Sf. Irineu şi Eusebiu de Cezareea.

Taţian a fost un bun cunoscător al literaturii şi filozofiei păgâne. A fost o fire violentă respingând din ură întreaga filozofie păgână. S-a deosebit foarte mult de maestrul său Iustin, asemănându-se cu Tertulian, fiind astfel numit „Tertulian al grecilor".

ANUNŢ

Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu anunţă că începând cu 1 ianuarie 1995, costul unui abonament la „Telegraful Român" este de 5 000 lei, iar la „Revista Teologică", de 8 000 lei.

Banii se vor expedia prin mandat poştal în contul nr. 45.10.4.09.2 — B.C.S.A. Sibiu.

ANUNŢ

Editarea unei importante scrieri

Mânăstirea Prislop primeşte înscrieri pentru tipărirea manuscrisului Părintelui Arsenie Boca: „Cărarea Împărăţiei" şi roagă totodată pe cei care înţeleg să-i respecte memoria să nu se lase înşelaţi de cei care încearcă să-i negustorească numele, prin lansarea unor variante incomplete sau deviate — şi care în cele din urmă vor suferi rigorile legii — exemplarul original al Părintelui avându-l numai Mânăstirea Prislop. Cei care vor să aibă un exemplar pot trimite suma de minimum 5 000 lei pe adresa Mânăstirii Prislop, Silvaşu de Sus — Haţeg, jud. Hunedoara.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Aurel Jivi** — redactor adjunct; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 5000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU